

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. - Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200. - Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000. - Poštni čekoval
računi: Trst št. 11-7223, Gorica št. 9-18127

Leto IX. - Štev. 30

Trst - Gorica 29. julija 1955

Izhaja vsak petek

Kdo blati Jugoslavijo

»Primorski dnevnik« se je dne 21. julija obregnil ob nastopanje dr. Josipa Agneletta v občinskem svetu in seveda tudi ob naš list. Ob zaključku je namreč ugotovil da namišljeno povezuje dr. Agneletta z italijanskimi vladnimi strankami še bolj potrjuje pisanje njegovega lista Demokracije, ki ne nenehno blati slovensko napredno gibanje na Trškem, njegove ljudi in še posebno Jugoslavijo. Takšno pisanje naj bi bilo »v celoti na liniji ljudi, s katerimi se dr. Josip Agneletto v občinskem svetu tako dobro razume.«

Ne bomo na tem mestu pobijali izmišljenih in zavestno potvorenih očitkov, s katerimi napada »Primorski dnevnik« dr. Agneletta. Nekaj mora pa pisati, in če ni drugih argumentov, začne »igrati fantazija, ki kombinira, kaj naj bi bilo, kako naj bi bilo, da končno le splete nekaj, kar naj vsaj zaslepljeni del javnosti sprejme za morebitno resnico. Pač pa se hočemo nekoliko dotakniti trditve, ki so bile vržene na račun našega lista in njegovega pisanja. Za zadnjih smo odgovorili nanje z nizom otipljivih dejstev, toda podobni očitki se tako radi ponavljajo, titovski emisarji jih sejejo s takšno vztrajnostjo, da ne bo odveč, če jih osvetlimo tudi z načelne strani.

Iz vsega dosedanjega zadržanja titovcev, pa naj bo to na Trškem, Koroškem, v domovini ali oddaljeni tujini, povsod izstopa — kol morda edina dosledna linija — njihovi tako vjujgasti politiki — dejstvo, da ne prenesejo nobene kritike. Kdor ni z njimi, ni samo proti njim, temveč je izdajalec in obrekovalec domovine, katero so sami vzeli v zakup, s katero se tako rekoč istovetijo.

Nič novega pod soncem! Tako so v starih časih postopali vsi tirani, tako postopajo v moderni dobi vsi diktatorji. Ko sta Hitler in Mussolini pripravljala svoje vojne pustolovščine, ko je prvi polnil svojo koncentracijska taborišča smrti, so bili tudi za takratno uradno Nemčijo in njene zunanje emisarje izdajalci vsi, ki s takšno politiko niso soglašali. Doma so vsem zamašili usta, nekdanjim njunim pristavcem, v katerih se je oglašal zdrav razum, se ni godilo boljše kot na sprotnikom.

Toda kdo je bil v tistih okoliščinah dejanski zagovornik prvih narodnih koristi, narodne časti in ugleda, kdo je blatil domovino? Tisti, ki so vodili napadno politiko ali tisti, ki so jih kritizirali? Rezultati, ki so v politiki edine merodajno merilo, ne dopuščajo nobenega dvoma. V obeh omenjenih najnovejših primerih očitno dokazujejo, da so bili v zmoti tisti ki so si prisvajali patent na vso pamet, ne pa tisti, ki so napadali poteze in obsojali dejanja, ki so bila sad ekstremizma in zaslepljenega samoljubja.

Pa pustimo druge primere in pogledimo kar v domačo hišo naših očitkarjev! Titovci so se pred leti sprli s priznanim očetom in varuhom svetovnega komunizma. Nekateri Stalinove zahteve so se jim pač zdele nesprejemljive in so se uprli. Tudi nanje so letele obtožbe, da so izdajalci, da blatijo ugled komunizma itd. Toda ali so to kaj upoštevali, ko so bili prepričani, da imajo svoj prav?

Diktatorske klike torej prisvajajo sebi pravico, da lahko mislijo in da zavzemajo stališča, drugim pa je to prepovedano. Prepovedano je njihovim nasprotnikom, pa tudi njihovim lastnim pristavcem, čim se oddaljijo od uradnega mnenja. Primer Džilas in Dedijerja je to jasno pokazal. Tudi tema dvema so očitali, da sta izdajalca, da blatita državo, da sta služabnika kapitalističnega Zahoda in vse drugo, s čimer sicer obkledajo tiste predstavnike lastnih narodnih manjšin, ki imajo svojo glavo, ali politično emigracijo, ki deluje v tujini, da splah ne govorimo o domači »reakcija«, s katero trpajo vse, od socialno-demokratske levice (kateri predstavniki so se leta 1945 prvi znašli v zaporih) pa tja do skrajne desnice.

Razumemo da je vase zaljubljenim totalitarcem in njihovim služabnikom še posebno neprijeten nekdo, ki se oglašuje izven dosega njihove moči. To so pokazali takoj ob prvih tevilkah našega lista. Za usodo našega prvega urednika, Slavka Uršiča, še danes ne marajo dati nobenega pojasnila.

Zalostno je res, da se o domovinskih zadevah lahko več ali manj svobodno razpravlja samo v tujini. Tudi Džilas je moral dati svojo iz-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Sadovi ženevske konference

Ženevska konferenca je torej zaključena. Državniki pravijo in časopisje piše, da z uspehom. Eisenhower, Eden, Faure in Bulganin so dosegli načelni sporazum o evropski varnosti in Nemčiji, o razorožitvi ter o razvoju stikov med Vzhodom in Zahodom.

Smernice za delo zunanjih ministrov, ki so jih izdali v svojem zaključnem poročilu, govorijo v svoji prvi točki o sklenitvi varnostne pogodbe za Evropo ali vsaj za del Evrope. Podpisnice naj bi se obvezale, da se za reševanje mednarodnih vprašanj ne bodo poslužile sile, med Vzhodom in Zahodom pa naj se ustanovi posebno področje, v katerem bi bila razvrstitev vojaških sil odvisna od medsebojnega sporazuma. Rešitev nemškega vprašanja naj bi se izvedla v skladu s koristmi nemškega naroda in z interesi evropske varnosti na osnovi svobodnih volitev v vsej Nemčiji.

Druga točka pravi, da je treba za zagotovitev miru in blaginje narodov ustanoviti organizacijo za nadzorstvo in znižanje oborožitve. Prihranjene vire naj bi se uporabljale za miren gospodarski razvoj, dvig blaginje narodov in pomoč manj razvitim področjem.

Tretja točka se zavzema za izboljšanje stikov med Vzhodom in Zahodom.

To so smernice, po katerih bodo zunanji ministri štirih velesil nadaljevali delo, ki so ga v Ženevi začeli njihovi šefi vlad. Pred grožnjo atomskega orožja, glede katerega so vse sile gotove, da ne bi prineslo razdejanja samo eni strani, so v Ženevi skušali omiliti napetost, za katero je bilo že deset let videti, da vodi k nelagodni vojni. Ohrenitev miru je bil glavni cilj, ki so ga na tem sestanku imeli državniki.

Ženevska konferenca glede tega sicer ni prinesla otipljivih in končnih rezultatov. Ti bodo kvečjemu sad dolgih in morda težkih pogajanj, toda prebila je led, ustvarila je vzdušje, v katerem so udeleženci lepo eden drugega trepljali po ramih in so naročili svojim ministrom naj v tem duhu skušajo reševati glavna sporna vprašanja. Ne bi bili daječ od resnice, če bi rekli, da je ženevska konferenca v glavnem imela psihološko-propagandni značaj.

V tem smislu je treba tudi vrednotiti njen potek, posebno pa izjave ameriškega predsednika Eisenhowerja. Če je pri ustvarjanju dobre volje važno, kdo k temu največ prispeva, kdo jo najiskrenejše pokaže, potem je treba ugotoviti, da je predsednik Združenih držav tokrat postavil v senco vse ostale udeležence. Medtem ko je Molotov hotel vztrajati pri dvoumni izjavi iz časov hladne vojne, je Eisenhower presenetljivo svet s svojo iskrenostjo: ponudil je svobodno letalsko inšpekcijo vsega ozemlja Združenih držav. Sovjeti naj le sliko ameriškega središča atomske industrije, toda v zameno naj dopustijo tudi Amerikancem, da na podoban način nadzirajo, da ne bi Sovjeti prekršili morebitnega dogovora o atomskem obožrovanju. Sovjetskim delegatom je dobesedno zastala sapa. Bulganin je samo izjavil, da veruje v Eisenhowerjevo iskrenost, toda niti namignil ni, ali njegova vlada sprejema ali odklanja postavljeni predlog. Raje je molčal. Tudi zaključno poročilo ne

omenja Eisenhowerjevega predloga. Sovjetom, ki so bili doslej vajeni, da so povsod blesteli predvsem s svojo propagando in Picassovim, minovnimi golobi, je tako važna in otipljiva ponudna ontmogočila, da bi se igrali z besedami.

Naj iz tega sklepamo, da je Sovjetom smirna samo na jeziku, medtem ko gojijo v srcu druge misli? Vsaj v tem trenutku je težko reči kaj takega. Položaj, njihove notranje težave in razmerje sil v svetu so dejansko takšni, da si vojne ne bi smeli želiti. Zato so ohranili mirno kri tudi potem, ko jim je Eisenhower s svojim predlogom in sploh z nastopanjem na konferenci vzel iz rok palmovo vejico, za katero so si doslej domišljali, da imajo nanjo monopol. V Ženevi iz zavladalo idilčno stanje, upi za bodočnost so dobili vabljive oblike.

Prevladala je torej težnja po miru. Njeno uresničenje zahteva seveda žrtve na obeh straneh: za Sovjete odstopanje od nadaljnjih osvajanj in komunističnih infiltracij v področja, ki jih smatrajo za domovino demokracije za svoja, za Zahod pa odstopanje od osvoboditve satelitskih držav, priznavanje komunističnega vpliva tam, kjer je ta vpliv trenutno zasidran. Ali je to pametno ali ne, ali ne bosta s tem ustvarjeni samo dve močni središči, v katerih se bodo nabirala vedno večje sile, dokler ne preskoči usodna iskra, bo pokazala bodočnost. Gotovo je samo, da Zahod upa, da bo komunistem sešoma — izgovoril svojo ostrino, tako kot jo je izgubil islam. Prav tako pa upajo Sovjeti, da demokracije ne bodo mogle rešiti svojih problemov in

da bodo prej ali slej kot zrelo jabolko padle v roke komunizmu. Edinstva misli, iskrenosti stremljenja ni ne na eni, ne na drugi strani. Ga pač enostavno ne more biti.

Vazna postavka, katere ni zamenjati in so jo te dni vse premalo omenjali, je tudi razpoloženje za suženjih narodov, ki živijo danes pod sovjetskim jarmom. Zahod, ki je že nekajkrat povedal, da ne misli na njihovo osvoboditev z oboroženo močjo, naj bi se po novem morda odrekel celo razširjanju svobodoljubnih idej povsod tam, kjer bi to ne bilo Sovjetom pogodu? Kaj takega se prav gotovo ne sme zagrešiti, kajti to bi bila usodna napaka, ki bi prijatelje iz obupa vrgla v naročje sovražniku.

V središču vsega pa je vprašanje Nemčije in sploh Evrope. Tako zavestniki zahodnih velesil, kakor zavestniki Sovjetske zveze niso zadovoljni, da bi o njihovi usodi na svojo roko odločali samo veliki. Izkušnje iz druge svetovne vojne so pretrpeke. Zato so prve konferenčne izjave in obiski veljali prav tem zavestnikom. Sovjetska delegacija se je na povratku iz Ženeve ustavila pri svojih vzhodnonemških prijateljih, katerim je zagotovila, da jih ne bo prodala, Amerikanci in Britanci pa so stopili v stike z Adenauerjem.

Ženeva, za katero se ne more reči, da bi v njej odkrito zmagala ena ali druga stranka, kajti utrjevanje miru je bila želja vseh udeležencev ni torej nobena pika, pač pa začetek novega, nadvse razgibanega razvoja, ki utegne prinesiti presenetljivo dobro, za tistega, ki bi ne pazil in bi se dal uspraviti, pa tudi trpke sadove.

Komunisti vabijo begunce

Sovjetska zveza in pripreziške države so nedavno sprožile novo kampanjo, s katero skušajo privabiti domov čim večje število tistih posameznikov, ki so v ljubezni do demokracije in človeškega dostojanstva pokalski zatočišče na Zahodu. Značilno je, da vodijo to kampanjo vzporedno s svojo mirovno ofenzivo in akcijo za zmanjšanje mednarodne napetosti. Sovjetski oblastniki očitno upajo, da bodo politični begunci zdaj mehkejši, ko vidijo, da se komunistem in Zahod pripravljata na obelje sožitje. Zato skušajo izkoristiti ugodni trenutek, kajti vsaka oseba, ki pride domov, je zanje čisti dobiček. Vsak povratnik pomeni, da se je število prostih nasprotnikov zmanjšalo za eno enoto, dejstvo, da se ljudje vračajo, pa očitno manjša moralno moč tistih, ki še ostanejo v tujini, kakor tistih, ki gojijo doma skrit ogenj odpora.

Po načinu njenega poteka lahko sklepamo, da so kampanjo za povratek v domovino dolgo in temeljito pripravljali. Deloma jo vodijo uradni predstavniki prizadetih držav, deloma pa sodelujejo v njej zasebniki, posebno sovjeti, katerim priporočajo naj pišejo beguncem primerna pisma, deloma pa sodelujejo v njej posebne, v ta namen ustanovljene ali že obstoječe dobrotelne in kulturne organizacije.

Oktober 1954 je bolgarska vlada podaljšala še za eno leto splošno

amnestijo za vse politične begunce, ki bi se vrnili v domovino, v aprilu in maju letošnjega leta so izdali zakon o podobni amnestiji tudi na Madžarskem in Češkoslovaškem, 25. junija je nato sledila temu zgledu še romunska vlada. O teh amnestijah se je na dolgo in široko govorilo po radiu, pisalo v tisku, in to ne samo doma, temveč tudi v komunističnih glesilih v tujini. Tako je n. pr. tudi »Unitas« 7. junija pisala, da se romunski begunci lahko vrnejo domov do 23. avgusta 1955. leta.

Propagandna trobila

Postopek za begunci, ki se vrnejo domov, je v pripreziških državah približno takšen, kakršnega poznamo iz Jugoslavije. Intervjujejo jih na radiu, njihove izjave izidejo v časopisju. Vse je seveda prikrojeno tako, da bi le prišlo do izraza čim večje razočaranje nad Zahodom.

Kakor rečeno, sodeluje pri tem cela vrsta nalašč ustanovljenih organizacij. V vsaki državi je navadno poseben odbor za sprejem povratnikov. V tujini pa imajo svoje podružnice in agente: sovjetski »Odbor za povratek v domovino«, češkoslovaško »Združenje političnih beguncev za povratek v domovino«, madžarski »Obveščevalni urad svetovne ogrske federacije«, poljski urad za »Povratek v

Komunistične žvižgačnosti

Živčna vojna je tudi komunistični izum, čeprav boljšejska propaganda te svoje »pridobitve« ne oboja na veliki zvon. Po zaključku ženevske konference, ki bo morda pomnila začetek konca živčne vojne, ne to odveč, da osvežimo spomne našemu ljudstvu in tudi komunističnim aktivistom in njihovim sopotnikom obeh kril, ki so »zaslužni veteranci« tega za njih in njihove kariere tako »plodovitega obdobja«.

1945 — Sovjetija je izsilila mirovne pogodbe, ki so »legalizirale« komunistično zasunjenje Vzhodne Evrope. Porodilo so se pripreziške države pod kremeljsko komando. Severni Koreji je rdeča armada vsilila komunistično vladavino.

1946 — Sovjetija poskuša pobasati Perziji deželo Azerbejdžan. Združene države preprečijo poizkus. Sovjetija uspešno onemogoča ureditev nemškega in avstrijskega vprašanja.

1947 — Komunisti zanetijo državljansko vojno v Grčiji. Sovjetija razširja skomine po dveh turških deželah, Kars in Ardahan. Ameriška pomoč Turčiji in Grčiji. Marshallov načrt proti sovjetskemu imperializmu je temeljni kamen za gospodarski preporod Evrope. Ustanovitev STO.

1948 — Prelom med Stalinom in Titom. Poraz komunizma v grški državljanski vojni. Boljševiki blokirajo Berlin. Bruseljske pogodbe ustvarja osnove za evropsko obrambno skupnost. Kremelj dobavlja orožje in municijo Mao Tse-tungu. Razpad kitajske nacionalistične vojske.

1949 — Kitajski komunisti zavzamejo celotno celinsko ozemlje. Podpis Atlantske pogodbe. Prvi dotoki ameriške vojaške pomoči Evropi.

1950 — Severnokorejski vojaški napad na Južno Korejo. Predsednik Truman zapoveduje obrambo dežele z ameriški obrambnimi četami. OZN sklene obrambo Južne Koreje. »Kitajski komunistični protovoljci« vkorakajo v Severno Korejo.

1951 — Začetek vojne psihoze. Titovo barantanje za STO. Washington prepoveduje ameriška bombardiranja komunističnih oporišč na kitajski strani reke Jalu. Korejska vojna zamrzne. Polom kom. velike ofenzive na Koreji. Sovjetija se upira podpisu mirovne pogodbe s Japonsko.

1952 — Korejska vojna se zavlačuje. Komunisti v vsemi silami zavirajo pogajanja. Razvoj Atlant. zveze. Tito in njegovi sistematično rušijo STO.

1953 — Zavezniška oporišča v Evropi se spopolnjujejo. V Panmunžonu je zaključena korejska vojna. Nad 40.000 komunističnih vojni ujetnikov, kljub strahotnemu pritisku, ne želi povratka v domovino pod komunističnim jarmom. Komunistično vojno podpihovanje prodira v Indokino.

1954 — Berlinska konferenca. O Koreji in Indokini razpravlja ženevska konferenca. Komunistična obstrukcija se nadaljuje. Indokino delijo. Sprejem Zahodne Nemčije v Atlantsko zvezo. Kupčija STO perfektna.

1955 — Ratifikacija pariških dogovorov. Suverenost Zahodne Nemčije. Kremelj povezuje priprezične za varšavskim vojaškim paktom. Spokorniški Stalinovi dediči v Beogradu. Protiusluga: aktivna koeksistenca. Konkurnza mas-tržaške titovščine prehaja v last: cikorijske USL. Revolucionarni Videli vozi bicikel, kritična navzdol, se klanja navzgor. Sovjetska taktika boza Avstrijo, da bi zlomila Zahodno Nemčijo. Ženevska konferenca: Propagandno oporišče, kjer so zahodne sile prvič propagandno potokle Sovjetijo. Nadaljevanje ali konec sledi v bodočnosti.

Komunistični obisk Londonu

Britanski premier Anthony Eden je v zbornici povedal, da sta Bulganin in Hruščev sprejela njegov povabilo, da obiščeta Veliko Britanijo spomladi 1956. Zbornica je vest sprejela z velikim navdušenjem. Ob zaključku je Eden dejal: »Mislim, da sta parlament in vsa dežela srečna zaradi tega dogodka, ki bo odstranil medsebojno nezupanje in zaključil obdobje hladne vojne.«

Po zgledu kemalistov

Diktatura, katero je po prvi svetovni vojni v Turčiji uvedel Kemal Atatürk, je po drugi svetovni vojni popolnoma demokratsko končala. Vlada je dopustila, da jo je opozicija na volitvah porazila, oziroma ni se na nedemokratskem način uprla, da bi ta poraz preprečila. S tem je Turčija pokazala zrelost, s katero bi se lahko ponašale tudi mnogo naprednejše dežele, ki so prav v drugi svetovni vojni dočakale, da so se nasilne vladavine zrušile šele v pravi kopeli krvi.

Po nedavnih nemirih je zdaj vsak dan bolj jasno, da se bodo tudi v Argentini razmere normalizirale. General Peron je izjavil, da je obdobje revolucije zaključeno, da nove socialne pridobitve niso več ogrožene in da se zaradi tega lahko zopet povrne k ustavnosti. Odločil je vodstvo stranke in je ostal samo predsednik Republike. Dodal je tudi, da je to njegovo zadnje predsedništvo, ker v bodoče ne bo več kandidiral. Glavni opozicijski stranki so oblasti dovolile, da bo imela 22. t. m. veliko javno zborovanje, avgusta pa svoj kongres. Notranji minister, ki je bil najbolj goreč zagovornik ostrega nastopa proti Cervki, je odstopil. Vsekakor sami pozitivni znaki, katere mora vsak zagovornik svobode in demokracije samo pozdraviti.

Ce se bo vse razvijalo kot je napovedano in kot je tudi edino pametno, potem ne bo Peron dal titovcem samo odklonjanje, temveč tudi lep zgled, pravo lekcijo, kako je ravnati, ko postane jasno, da se je treba umakniti in ko se politik zavé, da je zašel predaleč.

Tito govori

V Karlovcu je Tito 27. t. m. govoril zlasti o najnovejših ljubimkanjih med jugoslovanskim in sovjetskim komunizmom. Ugotovil je, da na ozemlju ne obstojajo »kapitalistična in imperialistična« oporišča. Tito je pohvalil Sovjete, da so mu črtali dolg 50 milijonov dolarjev. Ni pa povedal po kakšnih cenah so mu Sovjeti takrat računali surovine, premog, orožje itd. Tudi ni povedal koliko je Sovjetom še ostal dolžan. — V nadaljevanju je Balkanski pakt odločil v ropotarnico. Z vsi komunistično oblastovstvo je zavračal ameriške zahteve po nadziranju vojaške pomoči. Dejal je, da četudi ameriški zakoni predpisujejo pregled uporabe ameriške vojaške pomoči s strani ameriških častnikov, se on pomoči lahko tudi odpove. Slaba vest pač! Tudi nadziranje pomoči UNRRE se je svoječasno otepal, da je del lahko pošiljal Stalinu.

USPEHI KONFERENCE SO OSTALI ISTI, EDINO POLIKA LI SO SE UDELEŽENCI

VESTI z GORIŠKEGA

Zgolj Slovenci in demokratije

Slovenska demokratska zveza je, kakor pravi njen naziv, zveza slovenskih demokratov. To pomeni, da ta zveza stoji na dveh načelih: na slovenstvu in na demokraciji in ne more odstopiti niti od prvega, niti od drugega načela, ker sicer neha biti slovenska in demokratska.

Biti Slovenec pomeni: živeti stodoletno slovensko, brez pogojev in mešanic. Kot Slovenci se ne moremo in ne smemo vdati tuji sili, ki so to storili titovci na Koroskem, v Italiji in v Trstu. Kdor se odpove svojemu tudi samo političnemu samostojnemu življenju ta ni več Slovenec, ker mora ubogati svoje tuje voditelje, se njihovim ukazom pokoravati in jih slepo izvajati ter spoštovati.

Mirovna pogodba in sama italijanska ustava ter mednarodna listina človeških pravic nam zagotavljajo pravico, da živimo kot Slovenci. Če nam Italija vseh naših pravic še ne spoštuje in nudi njih uživanje, ni rečeno, da jih v bodočnosti ne bo, ali da se zaradi teh kršitev moramo po lastni preudarnosti odločiti sami svoji narodnosti odgovoriti in čež noč posteti neznančno število v morju tuje organizacije!

Premišljeni narodni odpadniki

Primer goriških frontaških narodnih odpadnikov, ki so se svoji samostojni politični organizaciji odpovedali in utonili v italijanski stranki neodvisnih socialistov ter takoj zatem povabili v Doberdob videmskega zastopnika teh socialistov, da jim je v slovenski vasi pridigal v italijanski, zgovorno dokazuje, kakšna usoda čaka vse one Slovence, ki bi slepo sledili pozivu frontaških voditeljev, ki so komunisti in se slovenstvu odpovedujejo, naj pristopijo k italijanskim neodvisnim socialistom in se jim pokorijo!

Nesporno dejstvo je, da še nobena od italijanskih strank ni sprejela dobre besede v prid Slovencev v Italiji. Če so se frontaši morali svoji slovenski politični samostojnosti odpovedati, če so hoteli biti z italijanskimi neodvisnimi socialisti, pomeni, da ti italijanski neodvisni socialisti niso hoteli in ne bodo hoteli Slovencev v Italiji zagovarjati in braniti!

Povezani smo s svojim rodom

Kot Slovenci smo demokratje naravno povezani s svojim rodem in srčno čutimo z vsemi Slovenci, kjer koli na svetu. Sledimo usodi bratov v matični državi, onih na Koroskem in na Trškem ter onih, ki jih je v matični državi vladajoči komunistični režim pogoltnil v begunstvo, z tujino!

Ta naša povezanost je naravna in je tudi zadeva srčne ljubezni do svojih bratov. Je pa tudi zadeva politične vzgoje in morale, ki slehernemu človeku veleva, da živi in čuti z usodo svojih bratov. To

velja za nas Slovence in sploh Jugoslovane, ta velja tudi za vse Italijane, Francoze itd.

Svojim bratom in seveda svoji matični državi želimo samo dobro, samo lep in časten napredek v vsakem oziru; kakor to želimo tudi državi, v kateri zaradi mirovne pogodbe živimo, in italijanskemu narodu, s katerim delimo del življenjske usode. To nam velevajo srčna in moralna ter politična in socialna vzgoja nas Slovencev, italijanskih državljanov!

Nismo pa in ne moremo biti povezani s komunističnim v matični domovini vladajočim režimom, kakor nismo bili povezani s fašističnim režimom v Italiji, katerega raznarodovalni politiki do nas Slovencev v Italiji smo se z vso pravico upirali. Prav tako protestiramo proti ramski vladi, ki nas še danes ni po določilu 6. člena ustave zaščitila!

Za svobodo in za pravičnost

Biti proti komunističnemu režimu v Jugoslaviji, ki ne nudi našim bratom osnovnih človeških in državljanških pravic, pomeni biti za svobodo in za pravičnost, proti samodržstvu, nasilju in brezpravnosti, ki tam vlada!

Vsak, ki o nas in o našem zadržanju drugače misli in trdi, ta vedoma in hinavsko laže! Prav zato, ker nenehno poudarjamo slovenstvo, to je svetost narodnega življenja in narodne zavednosti, smo in ostanemo za dober in častni napredek matične države Jugoslavije tudi v času trdega komunističnega režima, proti kateremu zavzemamo odklonilno stališče, ki smo ga zgoraj označili, to je smo proti diktaturi in teptanju človeških svoboščin in pravic!

Tega pa ne trpimo niti v Italiji sami, ker gre za osnovna načela družabnega življenja, ki veljajo povsod po svetu!

Zato pozivamo vse Slovence v zamejstvu, kjer s svojim nepremišljenim narodnim odpadništvom tvojci ogražajo obstoj in razvoj Slovencev, naj se pridružijo nam, slovenskim demokratom, ki mislimo in delujemo pošteno tako na narodnem, kakor na političnem področju!

Vemo, da se mnogi bivši pripadniki in somišljeniki titovskih organizacij v zamejstvu borijo s svojimi čustvi, potem ko so zadnje čase doživeli še eno razočaranje več, ko so se namreč titovci slovenski politični samostojnosti odpovedali in se spojili z neodvisnimi italijanskimi socialisti.

Te Slovence v zamejstvu vabimo, kot bratje Slovenci in demokratje, naj se s svojo pametjo postavijo ob našim programom; naj dobro pomislijo, ali nas srce in razum sploh kje ločita. In znašli se bodo z nami v skupni ljubezni do lastnega rodu, do lastnih bratov!

Obtožba „Beneške čete“ je brezpredmetna

II.

Proti civilnemu slovenskemu ljudstvu v Benečiji, na Primorskem in v Sloveniji ter proti Hrvatom in Crnogorcem, koder je Mussolinijeva vojska hodila, so bili storjeni vnebovpijoči zločini, ki jih zgodovina ne bo mogla pozabiti!

Pa ne samo Mussolinijeva redna vojska, ampak tudi njegove tolpe saloške domišljave republike so ropale, plenile po slovenskih vaseh in morile slovensko ljudstvo! Kljub temu ni znano, da bi kak državni pravdnik uvedel preiskavo in kazensko postopanje proti njim.

Ta dvojna mera pristojnih organov zgovorno dokazuje, da je uradno ravnanje s Slovenci v Italiji pristransko in krivično! Ze samo dejstvo, da je obtožba proti „Beneški četi“ sestavljena samo v italijanski, namesto da bi bila tudi v slovenski, ker gre za 57 Slovencev, ki jih tirajo na sodišče, kaže, kako oblast s Slovenci v Italiji ravna. Niti ko obtoženo na čedastem sodišču zaslišujejo, se ti ne morejo braniti v svojem slovenskem materinem jeziku!

Ze večkrat smo se Slovenci v Italiji potom svojega tiska pritožili, da se nad našim narodom, zlasti v videmski pokrajini, izvaja rodomor, ker nismo zaščiteni in ker so naši otroci dolžni zahajati v italijanske otroške vrte in osnovne šole.

Italija je mednarodni dogovor za pobijanje tega zločina sprejela in podpisala. Nobeno italijansko sodišče pa ne preganja tiste, ki rodomor nad našim narodom izvajajo! Raznarodovati pomeni uničevati slovenski rod kot tak: jezikovno, kulturno itd.

Pobijanje Slovencev je socialno delo!

Ko so pod pritiskom javnega zgražanja bili prisiljeni soditi morilce vzornega goriškega Slovence, učitelja Lovžeta Bratuža, so sodniki zapisali v sodbi, da so krivci, ko so Bratužu in njegovim prijateljem vlivali v želodec motorno olje, opravljali delo izredne socialne važnosti. Poleg tega je v sodbi zapisano tudi to, da so Bratužu in njegovim prijateljem dali zdravilov v obliki 100-150 gramov olja, ker so se drznili peti v cerkvi samo slovenske pesmi!

Rad bi vedel, v katerem italijanskem kraju, kjer živijo tudi Slovenci, pojejo v cerkvi tudi slovenske nabožne pesmi poleg italijanskih!

Nekdo je s tega mesta nekoč že povedal, da je obramba pred nasiljem naravna pravica človeka, in je tudi navajal drugi člen proglasa francoske revolucionarne skupščine, ki pravi, da je cilj vsake politične družbe ohranitev naravnih in nepreklicnih pravic človeka. Te pravice so: svoboda, lastnina, varnost in upiranje tlačanju.

Da smo Slovenci kot taki v Italiji tlačani, v kolikor se tiče nespoštovanja naših jezikovnih pravic in sploh tistih človeških svoboščin, ki jih ne smemo in ne moremo uživati, je dejstvo, ki ga nihče pod svetlim soncem ne more zanikati in pobiti!

Človečanske pravice, kot na primer prosta raba materinega jezika v zasebnem in javnem življenju, izobraževanje v materinem jeziku i. p., so naravne. Zato jih nihče, niti država, niti Cerkev ne smeta tlačiti!

Italija ima demokratične zakone

Priznavamo, da ima Italija demokratične pisane zakone. Toda teh demokratičnih zakonov napram Slovencev v Italiji ne izvaja! Tako nam še danes ni dala zaščitnega zakona, ki ga je ustavna skupščina v 6. členu ustave zapovedala!

Listine človeških pravic in zakona za pobijanje rodomora tudi Italija ne izvaja, čeravno je vlada že leta 1945 slovesno izjavila, da bomo uživali prav vse pravice, ki nam kot Slovencev pritožijo, in je videmski prefekt dr. Candolini 18. septembra 1945 poslal nekemu slovenskemu duhovniku v dolni Nadžje pismo št. 4569/Gab., ki se glasi: »N. E. minister za notranje zadeve mi sporoča Vašo pritožbo glede rabe slovenskega jezika. Zahtevam, da se popolnoma spo-

štuje pravica do kulta slovenske nacionalnosti v okviru italijanskega državnega življenja in v tem smislu bom dal navodila.

Če pa bi se pojavil še kak specifičen nedostatek, Vas prosim, da mi ga sporočite z navedbo oseb, časa in kraja in jaz bom gotovo nastopil.

Medtem mi je drago zagotoviti vam, da se vlada živo zanima za svoboščine slovenskega ljudstva v naši državi ter Vas prosim, da pravično cenite važnost izjave, ki jo je minuloga meseca avgusta v tem oziru vlada izdala.

Zdaj pa vprašamo: kaj sta vlada in prefekt storila, da se Slovencev v videmski provinci nudijo slovenski otroški vrtci in slovenske osnovne šole?

Kaj sta vlada in videmski prefekt ukrenila, da se motilci cerkvenega obreda v domačem slovenskem jeziku v Benečiji kaznujejo, ko so ti jeseni leta 1943 nastopili?

Kako sta vlada in videmski prefekt nastopila proti tistim, ki so v videmski provinci klicali slovenske starše pred sodnika, ker so se poslužili pravice poslati svoje otroke v goriške slovenske šole, ker jih tam vlada ni odprla?

Ali sta vlada in videmski prefekt ukazala uvesti sodno preiskavo proti tistim, ki jih tisk obdoljuje, da nalagajo denarno kazen slovenskim otrokom v italijanski osnovni šoli za vsako izgovorjeno besedo v svojem materinem jeziku?

Cakamo odgovor na ta vprašanja, da lahko zastavimo še sto drugih!

Kaj pa Garibaldinci?

Obče znano je, da so se tudi italijanski »Garibaldinci« borili v teshni povezavi in v sodelovanju s slovenskimi partizani. Toliko je res, da je bil njihov odred pod vrhovno komando IX. korpusa!

Kako to, da jih državni pravdnik obtožuje veleizdajstva, iredentizma, rop, umorov in drugih zločinov in izroči sodišču?

Odgovarjamo kar mi na to vprašanje: zato, ker so bili partizani, kot oni od »Beneške čete«. Razlika je samo v tem, da so ti poslednji Slovence!

Zato se »Beneška četa« ne sme preganjati, ker je šlo in gre za redno partizansko enico, kar smo že povedali! Navedli smo tudi 1. člen zakona št. 96 od 5. aprila 1944, ki odpušča vsako kazen za dejanja, ki so bila storjena v borbi za osvoboditev domovine pred nemškimi okupatorjem!

Člen 2. zakona št. 96 od 5. aprila 1945

Danes izjavljamo, da isti zakon odpušča v drugem členu vsokazen za dejanja, ki jih je kdo storil, če se je po 8. septembru 1943 boril proti nemškemu okupatorju in njegovim pomočnikom, bodisi, da se je boril v vrstah obojeznih enot, bodisi, da je nastopil sam kot vojak ali kot civilist in se pomagal izgnati Nemce iz Italije ali iz ozemlja drugih držav!

Obdvanajsti obletnici

V ponedeljek 25. t. m. je minulo 25 let, odkar je padel fašizem. Dobro se še spominjamo tistega izredno vešelega dogodka, ki je bil tudi prvi viden znak in dokaz, da je fašizem izgubil vojno.

Navdušeno smo Slovenci, ki smo bili glavna žrtev fašizma, njegov padeč pozdravili, saj smo dobro vedeli, da pomeni konec našega preganjanja, čeravno je vojna šla še naprej in smo še marsikaj hudega doživeli in pretrpeli!

Kmalu po 25. juliju 1943 je Badoglijeva vlada dala izpustiti vse politične kaznjence, le Slovence je, v kolikor so bili obsojeni zaradi komunizma, obdržala v zaporih. Tudi to dejstvo dokazuje, da so vse rimske vlade bile enako slabo razpoložene napram nam Slovencev.

Sramotno pa je še to: da so vojne vlade dovolile, da fašisti zopet dvigajo glave, čeravno skriti pod drugim imenom!

Teh porodnih pogreskov ob prejojenju italijanske demokracije se mora Italija konenoveljavno znebiti!

Seja pokrajinskega sveta

V soboto 30. t. m. bo zasedal v mestni hiši Pokrajinski odbor. Na dnevnem redu je cela vrsta tekočih vprašanj. Med njimi razne dociacije konzorciju za obrambo proti toči, Zelenemu križu, solstvu itd. Razpravljali bodo tudi o zavarovanju uslužbencev v pokrajinskih bolnišnicah. Na dnevnem redu so tudi vprašanja pokojnin.

GOSPODARSTVO

CEPLJENJE TRT IN DREVESEC

Kdor je posadi divje trte odnosno drevesca, jih mora v tem času cepiti, ker je mesec avgust za tako deio najprimernejši čas. Cepiti je dobro v spece oko, to je v popek, ki pozeze sate pruhodne leto.

Za vezanje cepov rabimo »rafajo« ali pa »astike«, ki jih (ene in druge) po osmih dneh odstranimo in cepljeno oko pomazemo s pet odstotno raztopino prahu Caiffaro brez apna. To pa zaradi tega, da se ne razvije bolezen, ki cepljeno oko lahko uniči.

Ce se prvo cepljenje ni sponeslo, ga lahko ponovimo in ravnamo kakor gori povedano.

Cepiče pa režemo samo na dobrih in močnih trtah odnosno drevu, ki nam cepilo za lastnosti prerasuje.

Divjake hrusk v visokih sonenih legah bomo cepili z vrstami zgodnjih hrusk, kot so češnjevka, Santa Maria, Coscia, Sempetrovka, Viljemovka (vrtulanka), Formentinka. Divjake hrusk v globokih in rodovitnih legah bomo cepili pa z bolj pozno zorečimi vrstami, kot so Hardijeva maslenka, Dunajski triumf, dobra Luiza Avranska, Roženka, Klerž in zimske vrste Pastorka in mačjeglavka.

Isto velja za breskve. V visokih in sonenih legah bomo cepili zgodnje vrste breskev, kot so zgodnja Moretini, Moretini št. 1, P 2, H 6, Charles Ingolf; v drugo lego pa bolj pozne, kot so M 12, I 3, SODHADEM, Pieri 81, Elberta in Halle.

VINOGRADU: Opažamo, da jagode napada plesnoba. Priporočamo, da kmetje trte takoj požveplajo s 5-odstotnim bakrenim žveplom ali pa z navadnim žveplom, pomešanim z 10 do 20 odstotki prahu Caffaro. Ponavljamo: ob hudi vročini ni smeno žveplati!

Smrtna kosa

V torek zjutraj 26. t. m. je umrl v Gorici g. Ferdinand Lapanja, doma iz Slapa ob Idriji, posestnik in gostilničar, ki se je z ženo in hčerko preselil v Gorico že leta 1944.

Bil je mož dobre volje in poštenega značaja ter vzoren družinski glavar. Njegovim preostalim sorodnikom, ženi in hčerki ter zetu g. Bogomilu Skrtu in vnučkom naše iskreno sožalje.

Rdo blati Jugoslavijo

(Konec s 1. strani)

Javo zastopnikom tujih listov. Toda če je doma svoboda zažadana, potem pač ni druge izbire. Če ima nekdo le nekaj vesti, če mu je zares pri srcu usoda lastnega naroda, potem ne more in ne sme molčati. V kolikor more, se mora oglašiti, mora opozarjati samozavane, da so na napačni poti, mora storiti kar je v njegovi moči, da bi ustavil škodo, ki se dela narodni skupnosti, še pred tem pa odvrnil nevarnost, kateri se jo izpostavlja.

Nehajmo vendar že enkrat isto-vetiti trenutno oblast z domovino, vladajočo partijo z narodom! Če bi bilo tako, potem bi ena sama partija večno vlada, tako kot so si to pravico nekoč prilaščale vladarske hiše. Toda zgodovina dokazuje, da to ni koristno. Prav zaradi tega je prišlo do demokracije, ki omogoča svobodno kritiko in mirno izmenjavo oblasti, ki je upore in krvave zarote nadomestila z volilnimi žarami in listki. V tem je napredek, katerega pa skušajo udušiti prav takšni, ki si domišljajo, da lahko glasuje, da lahko govori, da lahko piše samo tisti, ki uporablja ta izrazna sredstva zato, da jim kadi, da jih hvali in slavi.

Veliki diktatorji so vkljub svoji polnoletnosti glede tega res podobni otrokom, ki menijo, da so dobri samo tisti ljudje, ki odobravajo vsako njihovo samoglavost. Vse izkušnje pa kažejo da je ravno obratno prav. Kritika zares svobodna, ne pa licemerska je potrebna ne samo otrokom, temveč tudi odraslim ljudem. Pa še kako! In to čim višje so, kajti tem usodnejše so posledice vsake njihove napake.

Mi, ki nosimo na sebi že posledice nebroj takšnih njihovih napak, med njimi nekaterih prav težkih, ki vidimo, kako živi in kaj mora prenašati matični narod v domovini, ne moremo in ne smemo molčati. Ne zaradi tega, ker bi tem uživali in napadanju Jugoslavije in njene oblasti pač pa prav zato, ker želimo tej državi dobro in takšen režim, ki bi bil njej, posebno pa nam, kot zamejskim manjšinam, samo v ponos in zadovoljstvo.

Prav nič nas ne preseneča, niti ne moti, da prizadeti, katerim stopamo pri tem na rep, od časa do časa zacvilijo, pa čeprav bi rajne videli, da bi vedkeje cvitili ali celo kričali in bi se toliko prej spmetovali.

Konec bajke o „nacionalni“ zvestobi

Nastop »Beneške čete«, kar se tiče slovenske partizanske enote in njena skrb za otvoritev slovenske osnovne šole v slovenskih krajih doline Nadžje, potem ko je italijanska vojska kapitulirala, vlada pa zbežala, dokazuje, da trditve italijanskega tiska in tudi oblasti, da je slovensko ljudstvo v videmski provinci navdahnjeno italijanskega duha in »nacionalno« zvesto, lažna in brezpredmetna.

Tisto ljudstvo je z veseljem sprejelo otvoritev slovenskih osnovnih šol! Toliko je res, da se je rimska vlada tega dejstva zavedala ter leta 1945 podala znano izjavo, ki jo je videmski prefekt dr. Candolini ponovil z zagotovilom, da se bo kult slovenske (ne italijanske) nacionalnosti spoštoval!

Zato trdimo, da je slovensko ljudstvo v videmski pokrajini okrnjeno v svojih pravicah, ker ne uživa človeških svoboščin in živi pod stalnim pritiskom italijanskega sovinitizma!

Ce pa se bo kazenska razprava proti »Beneški četi« kljub temu, kar smo napisali, vršila, se mora kdo pobrigati, da seznanj svet s čisto resnico in na razpravo povabi zastopnike svetovnega tiska, da resnica pronikne v svet!

Mirno sožitje na podlagi enakopravnosti

Slovinci v Italiji želimo mirno sožitje z italijanskim narodom, toda na podlagi pravične enakopravnosti! Italija je res demokratska republika, toda vedeti mora, da smo tudi mi človeška bitja, ki hočemo živeti slovensko kot Slovenci in ne maramo biti raznarodovani!

Zato naj vlada izda zaščitni zakon in naj zamaši usta sovinitom vseh vrst!

Asfaltiranje ceste skozi Doberdob

Ker nam je znano, da je naš župan poslal pristojni oblasti vlogo za asfaltiranje ceste skozi našo vas in da je prejel pozitiven odgovor, se nam čudno zdi, da z asfaltiranjem niso še pričeli, ko pa je občina z Ronkov to delo že opravila do naše meje.

S tega mesta se Doberdobci obračamo na pristojne oblasti s prošnjo, da bi nam našo cesto, ki je delzna, prej ko mogoče asfaltirale. Vedno več avtomobilov namreč drvi skozi našo vas in dvigajo prah, ki škodi zdravju!

Pri tem bi še dodali, da bi bilo nujno potrebno asfaltiranje tudi zaradi povečanega tujkega prometa.

Tovarna pohištva PRINČIČ

KRM IN Cormons

Tel. 32

PRINČIČ

KRM IN Cormons

Tel. 32

PRINČIČ

KRM IN Cormons

Obdvanajsti obletnici

V ponedeljek 25. t. m. je minulo 25 let, odkar je padel fašizem. Dobro se še spominjamo tistega izredno vešelega dogodka, ki je bil tudi prvi viden znak in dokaz, da je fašizem izgubil vojno.

Navdušeno smo Slovenci, ki smo bili glavna žrtev fašizma, njegov padeč pozdravili, saj smo dobro vedeli, da pomeni konec našega preganjanja, čeravno je vojna šla še naprej in smo še marsikaj hudega doživeli in pretrpeli!

Kmalu po 25. juliju 1943 je Badoglijeva vlada dala izpustiti vse politične kaznjence, le Slovence je, v kolikor so bili obsojeni zaradi komunizma, obdržala v zaporih. Tudi to dejstvo dokazuje, da so vse rimske vlade bile enako slabo razpoložene napram nam Slovencev.

Sramotno pa je še to: da so vojne vlade dovolile, da fašisti zopet dvigajo glave, čeravno skriti pod drugim imenom!

Teh porodnih pogreskov ob prejojenju italijanske demokracije se mora Italija konenoveljavno znebiti!

Seja pokrajinskega sveta

V soboto 30. t. m. bo zasedal v mestni hiši Pokrajinski odbor. Na dnevnem redu je cela vrsta tekočih vprašanj. Med njimi razne dociacije konzorciju za obrambo proti toči, Zelenemu križu, solstvu itd. Razpravljali bodo tudi o zavarovanju uslužbencev v pokrajinskih bolnišnicah. Na dnevnem redu so tudi vprašanja pokojnin.

Obdvanajsti obletnici

V ponedeljek 25. t. m. je minulo 25 let, odkar je padel fašizem. Dobro se še spominjamo tistega izredno vešelega dogodka, ki je bil tudi prvi viden znak in dokaz, da je fašizem izgubil vojno.

Navdušeno smo Slovenci, ki smo bili glavna žrtev fašizma, njegov padeč pozdravili, saj smo dobro vedeli, da pomeni konec našega preganjanja, čeravno je vojna šla še naprej in smo še marsikaj hudega doživeli in pretrpeli!

Kmalu po 25. juliju 1943 je Badoglijeva vlada dala izpustiti vse politične kaznjence, le Slovence je, v kolikor so bili obsojeni zaradi komunizma, obdržala v zaporih. Tudi to dejstvo dokazuje, da so vse rimske vlade bile enako slabo razpoložene napram nam Slovencev.

Sramotno pa je še to: da so vojne vlade dovolile, da fašisti zopet dvigajo glave, čeravno skriti pod drugim imenom!

Teh porodnih pogreskov ob prejojenju italijanske demokracije se mora Italija konenoveljavno znebiti!

Seja pokrajinskega sveta

V soboto 30. t. m. bo zasedal v mestni hiši Pokrajinski odbor. Na dnevnem redu je cela vrsta tekočih vprašanj. Med njimi razne dociacije konzorciju za obrambo proti toči, Zelenemu križu, solstvu itd. Razpravljali bodo tudi o zavarovanju uslužbencev v pokrajinskih bolnišnicah. Na dnevnem redu so tudi vprašanja pokojnin.

Obdvanajsti obletnici

V ponedeljek 25. t. m. je minulo 25 let, odkar je padel fašizem. Dobro se še spominjamo tistega izredno vešelega dogodka, ki je bil tudi prvi viden znak in dokaz, da je fašizem izgubil vojno.

Navdušeno smo Slovenci, ki smo bili glavna žrtev fašizma, njegov padeč pozdravili, saj smo dobro vedeli, da pomeni konec našega preganjanja, čeravno je vojna šla še naprej in smo še marsikaj hudega doživeli in pretrpeli!

Kmalu po 25. juliju 1943 je Badoglijeva vlada dala izpustiti vse politične kaznjence, le Slovence je, v kolikor so bili obsojeni zaradi komunizma, obdržala v zaporih. Tudi to dejstvo dokazuje, da so vse rimske vlade bile enako slabo razpoložene napram nam Slovencev.

Sramotno pa je še to: da so vojne vlade dovolile, da fašisti zopet dvigajo glave, čeravno skriti pod drugim imenom!

Teh porodnih pogreskov ob prejojenju italijanske demokracije se mora Italija konenoveljavno znebiti!

Seja pokrajinskega sveta

V soboto 30. t. m. bo zasedal v mestni hiši Pokrajinski odbor. Na dnevnem redu je cela vrsta tekočih vprašanj. Med njimi razne dociacije konzorciju za obrambo proti toči, Zelenemu križu, solstvu itd. Razpravljali bodo tudi o zavarovanju uslužbencev v pokrajinskih bolnišnicah. Na dnevnem redu so tudi vprašanja pokojnin.

Obdvanajsti obletnici

V ponedeljek 25. t. m. je minulo 25 let, odkar je padel fašizem. Dobro se še spominjamo tistega izredno vešelega dogodka, ki je bil tudi prvi viden znak in dokaz, da je fašizem izgubil vojno.

Navdušeno smo Slovenci, ki smo bili glavna žrtev fašizma, njegov padeč pozdravili, saj smo dobro vedeli, da pomeni konec našega preganjanja, čeravno je vojna šla še naprej in smo še marsikaj hudega doživeli in pretrpeli!

Kmalu po 25. juliju 1943 je Badoglijeva vlada dala izpustiti vse politične kaznjence, le Slovence

Samske počitnice

Moj prijatelj Peter je samec s sedemindesetimi leti - državne službe. Srečal sem ga prejšnjo soboto popoldne na cesti. Pasji dnevi so mu nasuli popra; ves blede je bil in utrujen.

Dejal mi je: »Sem v težki dilemi.« - »Saj te vendar ne preganja dovoljenje bivanja in tudi otrok nimáš, ga bi te oblast žulila, v kakšno solo jih pošiljaš?« - »Ne, ne sem pred dopustom.« - »Dopust! To je vendar najlepši čas človeškega življenja.« - »Seveda, če bi vedel, ali naj grem na dopust poleti.« - »Ali?« - »Ali pozimi. To je, ker me sedaj pesti. Skrbno tehtam prednosti poletnega dopusta in jih postavljam nasproti tehtanju prednosti zimskega dopusta. Nekako v podzavesti se mi zdi, da bi bilo le boljše zimovanje kot letovanje. To premišljevanje sem in tja mi žre živce. Napačno izbranega dopusta ne popravim nikdar več v življenju!« Peter se je poslovlil s kratkim, živčnim stiskom desnice in z napetim hrbtom v eno smer in s prav tako napetim trebuhom v drugo smer ter se potegnil v stransko ulico.

Njegova živčnost me je vznemirjala. Čez nekaj dni sem ga obiskal na njegovem stanovanju. Bil je še bolj blede in raztresen kot pred dnevi. Na Petrovi mizi so ležali kupi reklamnih prospektov letoviš, vodjecev, vozni redov, zemljevidov. »No, ali si se že odločil za poletje ali zimo?« sem ga pobral. »Odgovoril mi je s slabotnim glasom: »Za letovanje sem se odločil.« Natančno sem zvedel, da je ultravijolentno izžarjevanje poleti eden in polkrat večje kot pozimi - in to je odločilo.« - »No, torej, sem dejal, dilema je rešena.« - »Kako vendar?« se je vznemiril. »Letovanje že, ali kje, kje, kje?« - »Kaj se pravi, kje?« - »V hribovih ali ob morju? Na jugu ali na severu? Sedaj me preganjajo šele najtežji problemi in ti praviš, da je dilema rešena.« Jemal je prospekte z foke v roko in buljil vanje kot biflon pred maturo. Odšel sem, ker je Peter pozabil, da sem na obisku pri njem.

Nekaj dni zatem sem našel Petra v kavarni. Zelo zdelan se mi je zdel. Potožil se mi je: »Ta neodločnost me je popolnoma vrgla ob tla.« - »Kaj se še vedno nisi odločil za hribe ali za morje?« - »To že, v hribe grem zaradi zraka. Ali v kakšni višini naj se ustavim? Med 800 in 2000 metri je vendar ogromna razlika; odločitev pa ima vse leto lahko najtežje posledice.« Vstal je in se počasi izgubil skozi vrata.

Čez dva dni sem ga spet obiskal doma. »Prišel sem, da ti svetujem glede primerne višine,« sem dejal. »Pravkar sem razgovarjal z izkušnim...« - »Za kraj sem se že odločil,« me je Peter prekinil. - »Hvala Bogu!« sem vzdihnil. - »Da, da, kraj že!« se siknil razdraženo. »Ali kje naj v mestecu stanujem? Tam je 15 hotelov in penzij. Ze, 24 ur sprašujem. Vsakdo pa mi priporoča nekaj drugega.« Prišel se je za glavo in zastokal: »Človek mora znoret! Naravnost znoret!«

Odgovoril sem mu: »Poslušaj in ne bodi otročji! Kakšne bistvene razlike pa naj bodo med hoteli v istem kraju? Če ti v enem ne bo všeč, si boš pač poiskal drugega.« Peter me je žalostno pogledal in dejal komaj slišno: »Prav imaš! Zrak bo menda res v vseh hotelih enak. V cenah, prehrani in postrežbi pa tudi ne bo take razlike.« Za-

pustil sem ga pomirjen in v pričevanju, da ga je potna mrzlica končno le zapustila.

Dva dni kasneje sem srečal Borisa, najinega skupnega prijatelja. Dejal mi je: »S Petrom je precej slabo. Priporočil sem mu hotel v nekem gorskem kraju, kjer sem sam preživel počitnice in sem bil zelo zadovoljen. Sedaj pa me neprestano bombardira s telefonom. Sprašuje me, ali naj vzame s seboj letne ali zimske pižame. Ali naj pakira tudi smoking ali zadržuje temna obleka. Kakšno kremo mu priporočam za sončenje, in ali naj vzame s seboj tudi termofor. Vedeti hoče, kakšna je povprečna dnevna temperatura. Ali je postarica poročena. Samske počitnice so po njegovem precej nezanesljive in v tem slučaju bi pošte ne pošiljali za njim.

Zopet nekaj dni zatem sem odšel k Petru, da se pred odhodom od njega poslovim. Našel sem ga v postelji. Zasepetal mi je: »Priprave na počitnice so me popolnoma strle. Zdravnik mi je predpisal osemtedenski počitek v postelji.« S samci so pač veliki križi in težave, in s pasjimi dnevi tudi.

S. St.

Živa pokopana dojlja

Skoro bi človek verjel, da sliši stokanje vroparice, ki s svojimi težkim bremenom drsi čez poljsko stezo. Izgleda, kakor da prešenan osa jaha na debeli gosenci, ki jih v okolici Mavhinj letos ne žalost ne manjka. Dejansko pa se osa z vsemi svojimi šibkimi silami s čeljustmi in prednjimi nogami krčevito opriljmele debelega orjaka in ga vleče počasi dalje. Če se na neporni poti pojavi zapreka, vleče in dviga osa svojo žrtev, ki se ne more braniti, čez vse ovire ali pa jo tudi poriva.

Zakaj pa debela gosencia dopušča, da jo mnogo manjša in preščipnjava osa po mili volji mrevrari? P lno večnost to ne more izraziti. V resnici, na oni strani steze za ovelim snopom trave odkrije opazovalec majhen prepad. Majhna, črna in okrogla luknja, proti kateri jezdi zanimiva jahalka na svojem negibljivem konju. Nenadoma odvzre osa svoje breme, smukne spretno v luknjo, da se prepriča, ali je tam vse v redu. Kmalu se zopet pojavila na površini. S svojimi zadnjimi silami končno spravi osa debelo gosenco v skrivališče.

Nekaj časa vlada v notranjosti popolna tišina. Ko se je osa zopet pojavila na sončni svetlobi, z vse skrbnostjo zadelala luknjo s peskom,

ki ga z glavo poriva v odprtino. Ko je tudi to delo opravljeno, razpne osa svoja štiri prozorna krila in izgine v silovitem poletu.

Seveda nam radovednost ne da miru. Previdno vrtamo z nožem in praskamo polnino v luknji in odstranimo pesek. Ozek r.v je le nekaj centimetrov dolg, nato pa se razširi v prostorno čumnato. Tam tudi leži ohranjeni konje, mastna gosencia. Na njenem hrbtu najdemo nalepljeno majhno belo jajčec in sedaj smo tudi že uganili, zakaj se je osa toliko trudila z gosenco. Z jajčecem nam je odkrila svojo pravo namero: gosencia naj bi njenemu otroku, ki bo že kmalu izlezal iz bube, služila za dojljo.

Pretkana osa je ulovila gosenco, jo umorila in v svojem zarodu preskrbela v varnem zaklonišču prvo potrebno prehrano. Bodimo pa previdni pri tem premišljevanju, osa ni neumna žuželka. Kaj pa se mora z gosenco zgoditi ob tej neznojni vročini že v najkrajšem času? Prav isto, kar se dogaja v naši kuhinjski shrambi s svežim mesom že v enem samem dnevu: meso se nam umrdi, če nimamo hladilnika. S pokvarjenim mesom pa nimamo kaj početi in osji zarod tudi ne. Naša gosencia pa bo tudi še po nekaj dneh v shrambi prav tako sveža kot je v tem trenutku. Tudi če bi jo izveklili iz shrambe in jo pustili na soncu, bi dolgo trajalo, da bi se pokvarila.

Kako vendar osa konservira gosenco? Soli in prekaljevalnih naprav gotovo ne pozna, tudi električnih hladilnikov osji rod gotovo še ne pozna. Osa je brhlna. Gosencia je s svojim želim povzročila nekaj injekcije v možgane, gosenco je narkotizirala. Z narkozo je gosencia postala nepremična in tudi braniti se ni mogla, ostala pa je živa in zato se tudi pokvariti ne more. Ko se bo iz jajčeca izlegla ličinka, bo gosenco živo pojedla, ne da bi se gosencia tega sploh zavedla, saj leži tu pred namim kakor kloroformiran človek na operacijski mizi.

M. Sk.

Pismo iz Brazilije

Dne 28. maja je v S. Paulu umrl eden izmed najmarkantnejših Slovencev v prekomorski tujini, g. Franc Paternost.

Pokojni se je rodil v Danah pri Starem trgu l. 1891. Po dovršeni osnovni šoli je študiral in dokončal klasično gimnazijo v Ljubljani. V prvi svetovni vojni je bil mobiliziran k 97. tržaškemu polku, ki je postal znan po tem, da je korporativno prešel na ruski fronti k Rusom. Pokojnika osebno niso poslali na fronto, temveč je bil prestavljen k primorskemu bataljonu v Pulj, v takratno glavno oporišče avstrijske cesarske vojne mornarice. Večkrat je pripovedoval v družbi, kakšno veliko jugoslovansko navdušenje je bilo med moštvom, sestavljenim predvsem iz Slovencev, Hrvatov in Cehov.

Nekaj let po končani vojni je odšel v Brazilijo, kjer so že prebivali nekateri člani očetove družine. Takoj po prihodu je odšel v notranjost države Sao Paula, v kraj Rio Preto. Takratni interior je bil še popolnoma neraziskana dežela. S pristno slovensko delavnostjo se je vrgel na delo kolonizacije.

S svojim svakom, znanim braziljskim pionirjem g. Feliciano Sales Cunha, sta ustanovila družbo »Melhoramentos RIO PRETO«, ki si je dala nalogo odpreti in kolonizirati ogromno še neobjudeno ozemlje. Ta družba sama je zgradila preko 3 tisoč km cest, ki so bile njena last - imela je lastna prevozna sredstva, stroje in posloje. Lahko trdimo, da smo tudi Slovenci z njim in tistimi, ki so delo nadaljevali kot fazenderji, doprinesli svoj delež h gospodarskemu in s tem splošnemu napreku Brazilije.

Ko je leta 1930 začela velika gospodarska kriza, je pok. Paternost prišel v mesto S. Paulo. Prevzel je parceliranje in prodajo zemljišč. V tedanjem predmestju, imenovanem Noíno Velho (Stari mlín), je parceliral preko 1400 kvadrat. km golega ozemlja, na katerem stoji danes cvetoči del mesta S. Paula.

preko 20.000 prebivalci. Ta del je najprej dobil svojo župnijo in svojo cerkev. Tudi lepa cerkev sv. Vincencija Paveškega je bila zgrajena z njegovo veliko podporo in pomočjo. Zanimivo je omeniti, da je novourejenim ulicam in cestam dajal imena po slovenskih rekah in rečicah. Tako so tam: Rua Drava, Rua Dravinha, Rua Sava, Rua Savinha itd. Njegov delo se je sedaj usmerilo tudi v skrb za rojake, kjer jih je bilo precej. Zbral jih je skupaj in ustanovil prvo slovensko društvo v Braziliji, imenovano »Primorje«. V tistem času so bili predvsem primorski Slovenci, ki so prihajali sem. Kasneje so ustanovili še novo društvo, v katerem so bili tudi Hrvatje in so ga imenovali »Jugoslovansko podporno združenje«. Imeli in nadeli, so si ogromne naloge kakor: popolno bolniško zavarovanje članov, brezplačno zdravniško pomoč, juridično pomoč pri oblasteh, sestavo izseljenškega katastra, ustanovitev slovenske šole, ustanovitev knjižnice, iz'ajo slovenskega časopisa in letnega almanaha. Društvo je tudi bilo poluradno zastopstvo kraljevine Jugoslavije, dokler ni prišel prvi jugoslovanski konzul v Brazilijo.

Pokojni Paternost je osebno še naprej pomagal in vodil Slovence. Bil je dopisnik in referent Rafaelove družbe v Ljubljani in si stalno dopisoval z g. p. Kazimirjem Zakrajškom.

V dom g. Paternosta so že od nekdaj prihajali slovenski listi in knjige. Pri njem si našel lepo knjižnico, v kateri ima celo vezane letnike »Ilustriranega Slovence«, dokaz, kako je spoštoval slovensko domovino in besedo.

Skoro vsi sedaj izhajajoči slovenski izseljenjski listi so prihajali v njegov zorni dom. Rad je podpiral slovenski izseljenjski tisk. Ni se izgovarjal, vedno je dejal: le kar pošljite, ne pozabite računa!

Pokojni g. Franc Paternost pa še v našem silno nadkrijuje ostale staronaseljence. V času, ko je komunistična propaganda z vso perfidnostjo in surovostjo blatila slovenske protikomunistične borce, ji ni verjel in ni nasedel. Kasneje, ko so začeli prihajati prvi slovenski novonaseljenci v Brazilijo, je imel za nje vedno odprt dom in dobro besedo. Razumel jih je, ker je bil plemenit, pomagal jim je, ker je bil dober, ni nasedal komunistični propagandi, ker je bil res inteligent.

Pokojnik je bil res srčno dober in bo ostal nepozaben po svojih dobrih delih, nepozaben v spominu vseh, ki so ga poznali. Zaključil je svojo življenjsko pot častno in vzgledno!

I. Cah.

„Leteča mesta“

Avstralsko pismo

Poleg številnih normalnih zaposlitvev v Avstraliji, kjer smo Slovenci, čeprav raztreseni po vsej obširni celini, našli svojo domovinsko pravico šele po drugi svetovni vojni, se ljudje ukvarjajo s poklici, ki so v domovini neznanji.

Avstralske uradne statistike navajajo med drugim tudi okrog 300 »letečih mest«, ki so raztresena po zlatih poljih zahodno-avstralske puščave. Ta naselja, ki štejejo po 50-4000 glav, menjavajo tudi po dvakrat na teden svoja bivališča. Če le eden izmed prebivalcev izve, da so zlata najdišča izdatnejša dalje proti zahodu ali severu, je takoj vse mesto na nogah. Ne selijo pa se samo poklicni iskanci zlata, pač pa tudi hoteli, trgovine, policija, poštar, peki in mesarji - in seveda tudi kinematografi in bari. Edina ustanova, ki ostaja zvesta staremu bivališču je pokopalnice.

Ta mesta predstavljajo posebno gospodarsko pomembnost pri pridobivanju zlata v Avstraliji. Prebivalci teh mest so v zadnjem letu prispevali polno četrtino celotnega avstralske proizvodnje zlata. Tega prispevka je bilo približno kakih 250.000 unč čistega zlata v vrednosti 9 milijonov dolarjev. Od 11 tisoč avstralskih rudarjev v rudnikih zlata, jih je kar 7 tisoč v Zahodni Avstraliji. Večina jih živi že po nekaj let v enem izmed številnih »letečih mest«.

Kakor rečeno menjajo ta mesta izredno hitro svoja bivališča. Tako hitro celo, da so pred kratkim pozabili šest rudarjev na dnu 60 metrov globokega rova. Pogostokrat ostane tudi del opreme pri nenadni izselitvi v zapuščeni naselju. Ta predstavlja dobrodošlo gradivo za prebivalce tistih »letečih mest«, ki so se slučajno spustili v bližini starih »razvalin«. Tako so v zadnjem letu postavili puščavsko mesto Wiluna, ki šteje že 28 tisoč prebivalcev iz preostankov zapuščenih mest v okolici.

Prebivalci novega bivališča si najprej postavijo hiše iz valovite

pločevine ali lesene barake. Ze v nekaj dneh ta provizorij olepšajo uredijo igrišča, predvsem za igranje golfa in travnike. Predpostavljajo ostanejo na mestu, je voda. Navadno je to talna voda, zato iskanci zlata, ki jim pravijo tu prospektorji, s čudodelnimi palicami iščejo vodne žile.

Mesto Lawlers je šlo še pred kratkim kakih 30 tisoč prebivalcev. Nenadoma pa je izbruhnila stavka rudarjev in že nekaj dni kasneje je ostalo mesto popolnoma zapuščeno. Čez nekaj tednov so radovedneži našli v neki kavarni biljard s krogli in keji. Prav tako je v neki dvorani ostal nedotaknjen klavir. Po mestu so ostali še napis avtobusnih postajališč. Požrešne bele mravlje so se lotile hotela, za katerega so lastniki porabili okrog 200 tisoč dolarjev, da so ga postavili v obrat.

V Agnewu, 90 milj severno od transavstralske železniške proge, sta dva postopača zavohala dobro kupčijo in pričela z razprodajo opreme v tem mestu. Lesene hiše sta prodajala po 25 dolarjev. Celotno ulico sta prodala za 100 dolarjev. Posel je uspeval vse dokler so iskanci zlata hodili skozi mesto. Nenadoma pa je prispela novica, da so odkrili v čisto drugi smeri nova najdišča zlata in oba postopača sta obsedela v svoji starinarni.

Ze večkrat se je dogodilo, da so otroci pri igranju našli med razvalinami zapuščenega letedečega mesta drugulje in zlatnike. V zapuščenem mestu Kookynie plavajo po umetnem betoniranem jezeru mestnega parka divje rase in gosti, gazele pa ga uporabljajo za svoje napajališče.

Iskalcem zlata so se v najnovejšem času pridružili iskanci urana. Nekateri so pri tem že našli veliko srečo, mnogi pa so zapravili svoje prihranke in zdravje.

Tako se življenje v tej čudoviti deželi vrti po osištih, ki v mnogem spominjajo na pionirske čase v Severni Ameriki in na Alaski. Za pustolovščino dovolj priložnosti.

Človeške podmornice

V Italiji živi danes okrog 250 tisoč ljudi pod napačnim imenom. Prav toliko jih je tudi v Zahodni Nemčiji. Tem ljudem pravijo podmornice. Stevilke podmornic so se po končani vojni močno znižale. V letih 1945-46 jih je bilo v Franciji nad 2000 tisoč, v Italiji 400 tisoč, v Nemčiji nad pol milijona, v Španiji 250 tisoč. Vojna in zasedba, vse to je mnoge napotilo, da so se skrili pod tujim imenom. Predvsem so to bili sodelavci sovražnika, ujetniki iz ujetniških taborišč, židovski begunci itd.

Meseca aprila leta 1946 so ameriške zasedbene oblasti v Monakovem nenadoma preiskale nekaj stanovaljskih blokov. Od 1600 oseb so jih našli 1050, to je 65 od sto takih, ki so bili v posesti ponarejenih izkaznic. Končno so ugotovili med njimi 480 nekdanjih nacistov, 300 nekdanjih kolaboracionistov iz Madžarske, Rumunije, Francije, Italije, Jugoslavije itd. Med njimi je bilo 70 ubežnikov iz zavezniških armad. Končno so našli 140 po silni zavlečenih oseb, zapuščenih otrok in postopačev. Danes so skoro vsi nacisti že spet vključeni v nemško skupnost, isto velja za italijanske fašiste. V Nemčiji smatrajo, da je med »podmornicami« veliko število komunističnih agentov in beguncev iz Vzhoda.

Istega izvora so ljudje s ponarejenimi dokumenti v Franciji. V Francijo ni težko priti. Teško si tudi ni preskrbeti izkaznico nekega domačina ali si jo »izposoditi«. Če takega kršitelja ujamejo, ni nobena velika nesreča, ker ga kvečjemu kaznujejo z majhno policijsko globo. V Franciji je še vedno znatno število ubežnikov zavezniških armad, prav tako pa tudi veliko število kolaboracionistov.

Od 5000 »podmornic« v Veliki Britaniji je približno tretjina ubežnikov ameriške armade, tretjina je azijskih, ostali so pa Evropejci iz raznih držav.

V Združenih državah cenijo število »podmornic« na pol milijona. V Aziji jih ima največ Južna Koreja, med njimi je veliko ubežnikov, komunističnih agentov in pobeglih zapornikov.

V Zahodni Evropi je nad milijon ljudi s ponarejenimi listinami, prav toliko jih je tudi v Aziji, v Severni in Južni Ameriki jih je od 700 do 800 tisoč, v Afriki 100-150 tisoč. Skupno je torej takih »podmornic« okoli tri milijone. V tem številu pa seveda niso upoštevali »podmornice« za železno zaveso. Poznavalet razmer pa smatrajo, da jih je tam relativno več kakor pa na Zahodu.

OD TU IN TAM

Belgijska kriminalna policija posipa ob večernih urah po bankah, velikih trgovskih hišah in zlatarnah posebne radioaktivne ploščice. Če na tako ploščico stopi vlomilec, ostajajo čenklj polne štiri mesece radioaktivni in jih z Geigerjem lahko izsledijo.

Ze polnih trideset let obiskuje danes 84-letna gospa A. C. Campbell londonski živalski vrt. Stara gospa se je z nekaterimi opicami tako spoprijateljila, da njen ljubljenec šimpanz Joey ob vsakem njenem prihodu takoj skoči na njen voziček, ker je gospa vroma, jo tesno objame in ljubkuje. Medtem pa druga opica, oranžnata Anabel, njen voziček poriva. Ko je pred kratkim stara gospa zbolela in ni mogla v vrt, so štiri opice proglasile gladovno stavko. Ko so staro gospo o tem obvestili, se je njena zdravje čez noč izboljšalo in njena prava pot je bila v živalski vrti! Svojo ljubljencem.

Italijanska policija smatra, da je prišla na sled, kam je izginilo v zadnjih letih okrog 400 otrok iz vasi Valvori pri Neaplju. Najbrž so otroke »prodali« ali pa jih dali v najem. V Benetkah je policija namreč izsledila malega Gina Galone, ki je na seznamu pogrešanih otrok iz Valvorie. Gino je bil v družbi nekega 25-letnega moža, ki se je izdajal za otrokovega očeta. Po deželi in mestih je igral akordeon, in Gino je moral zanj berati čiti. Policija domneva, da so starši pogrešanih otrok v Valvorieju otroke »razposodili« raznim pustolovcem. Za te pustolovec otroci berajo, zato pa berati staršem plačujejo določeno odškodnino.

V mnogih deželah se je udomačila navada, da policija pri prometnih prekrških kar na lico mesta vnoči globo pri motoriziranemu prekršitelju. To navado so upeljali tudi pri nas. S tem so sv. birokraciji odvzeli nekaj dela, prestopniku pa prihranili sitnosti. Na Finskem so še bolj izmajdljivi. Motorizirane prekršitelje prometnih predpisov ne kaznujejo z globo, pač pa morajo po višini prestopka pomagati pri gradnji cest.

POD ČRTO

NAŠI ŠOLARJI

Vsako leto cepne v peti razred po kak novinec. Navadno se novinec v začetku držijo bolj osamljeni. Učitelj je lansko trojico novincev klical po vrsti in zapisoval imena, kje stanujejo in poklic očeta. Kot tretji je prišel na vrsto dolgin s sopom rdečih las na čelu. V klopi se je zvijal naprej in nazaj. Pred njim je Jure povedal, da je njegov oče pismoša; oče onega prvega pa je krojač.

»Torej, Tone Cotic si ti? In stanuješ na Zgoniški cesti 14 pri te ti.« je spraševal učitelj in ga pri tem ostro pogledal, da bi mu izvil resnico z jezika.

»In kaj je tvoj oče?«

»Krotilec živali.« je samozavestno odgovoril Tone Cotic. Ves razred se je z začudenjem in obudovanjem obrnil proti njemu. Če bi dejal: moj oče je kitajski cesar, bi razred gotovo ne bil bolj presenečen.

»Krotilec sin Tone je sedaj že nekaj mesecev pohajal solo in vsi so ga radi imeli. Računske naloge in slovensko spise po pridno prepisovali od njega. Nikogar ni ovajal. Bil je talentir in paglavec.

»Kaj dresira tvoj oče tudi bele

medvede?« je polzvedoval Matijček. »Ne sprašuj tako neumno,« ga je zavrnil eden izmed vsakdanjih pretepačev. »Kaj si že kdaj videl človeka, ki ga je lev razgrgal, da bi se potepal?«

Seveda je Tonetov oče že obšel ves svet. »Kje pa je sedaj? Sem že pozabil,« je siknil Franko, ki so mu pravili »Zaključek«, ker je bil tako zalit. Hvalil se je, da je njegov oče kapitan ali nekaj podobnega. Vsekarer je bil vedno na vodi ali v vodi.

»Sedaj je moj oče na Turškem,« je pojasnil Tone. »S svojimi leti seveda. Vsak izmed levov skače skozi obroč. To pa ni nič posebnega. Levi mojega očeta skačejo sedaj skozi goreče obroče, ki so obesheni na vrveh.«

Tone sam je izgledal kot mlad lev s svojo rdečo grivo in bleskajočimi svetlimi očmi.

»Potem pa se vrvi vnamejo, če so na njih obešeni goreči obroči.« je ugovarjal eden izmed fantalnov. Zaključek mu je s kazalcem potrkal po čelu. »Glej, da se ti tu notri ne vname slema. Kaj še nikoli nisi videl železnih vrvi, bučec?«

Res je bilo čudovito imeti v svoji sredi Toneta. In še bolj čudovito je bilo, da je bil doma iz Koludivrovice. Če bi bil doma iz Bengalije, se ne bi prav nič čudili.

»Kaj boš tudi ti enkrat krotilec

živali, Tone?« Tone se je ponovno vzravnal. »Razumljivo. Najprej pa moram končati še strokovno šolo, je dejal moj oče. Potem -«

»Potrebno je samo malo korajžje,« je pripomnil Zaključek, ki bo šel tudi na morje kot njegov oče. »Imam korajžje, da bi šel v Avstralijo in tudi z morskimi roparji bi se spoprijel, če bi bilo treba.«

Eden izmed pobalnov se je ugriznil v ustnico. »Ti ne bi Avstralije nikoli našel. Na zemljevidu si brskal okrog Španije, ko te je učitelj spraševal po Avstraliji.«

Stara Genovefa, ki je šivala pri Zaključekovi materi, je bila tudi iz Koludivrovice. SIVankarice imajo poseben nos in vse izvohajo. Stara Genovefa pa je imela nos kot psička lovskega čuvaja. Jemala je me-ro Zaključku okrog vratu, čez trebuh in za dolžino rokavov. To opravilo pa se Zaključku nikoli ni dopadlo. Medtem ko je Genovefa s centimetrimskim brakom otepal po zalitih Zaključekovih bedrih, je izvelika iz njega sto skrivnosti. In tako je prišla na dan tudi skrivnost Tonetovega krotilca. Genovefa ga je poznala. Poznala je tudi njegovega očeta, ki seveda obohdi dosti sveta s svojimi živalmi. Vendar ne tako, kakor je pripovedoval Tone. Nezasišana stvar je prišla na dan, vam rečem!

Naslednjega dne je Zaključek pre-

cej redkobesedno stopical s svojim prijateljem Tonetom iz šole proti domu. »Kaj se kaj bojši zaradi spričevala?« ga je spraševal Tone. Danes so dobili spričevala.

»Pusti me na miru,« je zagodrnjal Zaključek. Ko sta šla čez potok v Hribu Zaključek ni pljunil v umazano vodo. Njegova molčečnost je Toneta jezila. »Zakaj danes nisi pljunil v potok? Morda zato, ker ga mora tvoj oče čistiti, kaj?«

Tone je namreč že pred časom neke iztaknil, da Zaključekove oči ni kapitan ali nekaj podobnega, pač pa čistilec kanalov in potokov. O tem pa je skrbno molčal, danes pa ga je zasrbel jezik in je zbleknil.

V naslednjem trenutku pa je tudi že imel Zaključekovo pest na nosu. »Ti in tvoj oče, ki je krotilec,« je sopoljal Zaključek in pestil Toneta. »Vem vse, v Mavhinjah je za pastirja, odkar ni drugega dela. Krave in telice kroti, ne pa leve, ki skačejo skozi goreče obroče. In tudi na Turškem ga ni, pač na gmajni.«

Spoprijela sta se kot dva stekla psa. Enkrat je bil Zaključek na vrhu, drugi pa na Tone. Iz obeh nosov je curljala kri. Zaključekove hlače so počile na najboljšem nerodnem mestu.

Mimo je prišel čerin. Nekaj časa je opozoval pretep. Sam ima doma tri bubce in tudi ti niso svet-

ni. Končno je oba petelina razdvojil. Krotilca Toneta je držal z levico, Zaključek z desnico. »No, zaenkrat imata dovolj? Zakaj pa je šlo danes?«

Pogledoval je zdaj enega, zdaj drugega. »No, bo kaj? Zakaj sta se danes stepla?« - »Za ničla sta izbleknila kar soglasno. Ni ju niti zapisal, kar je pri čerinih in ostalih številnih strážnikih pri nas nekaj nenavadnega. Ta je bil sam oče, zato ju je izpustil.

Krotilec Tone, katerega oče je bil pastir, in Zaključek, katerega oče se ni prestopil parnika, sta molče korakala in jeza se je počasi izkaldila. »Nisva mu povedala,« je prvi besedo izustil Zaključek. »Niti če bi naju zapisal in odpe-ljal, bi mu ne povedala,« je dostavil Tone.

Nasproti tujcu sta se postavile vzajemno kot zadnja plat in srajca. Saj sta si bile vendar resnična prijatelja. Ko sta se do dobrega zvrvala, je bilo zopet vse v redu. Zgolj spričevalo je še žulilo oba. »Zate je lahko, tvoj oče je v Mavhinjah, moj pa pride opoldne domov,« je godrnjal Zaključek.

»Le nobene nevoščljivosti, moja teta ima dlani kot medvedje šape,« je zavpil Tone.

Pa se pravijo, da je današnja mladina brez fantazije in možato-sti!

Pepi Grinta

VESTI s TRŽAŠKEGA

Stoletnica šole v Borštu

Poleti leta 1855 se je zaključilo prvo šolsko leto priznane avstralske šole v Borštu. Kakor vsaka takratna šola, je tudi borštanska šla skozi določeno prostovoljno pobudo duhovnikov.

Zasebnik domačin in poznejši župnik v Lovračicah pri Daljajah, Simon Marec, je že leta 1827 spoučeval otroke in deloma tudi odrasle v branju in pisavi, kar pričuje letnica neke molitvene knjige (mašne bukvice), na kojoj so se bili naročili po Marčevem nagovoru oni, ki so znali čitati. V knjigi so zaznamovana tudi imena naročnikov.

Tak je bil začetek borštanske šole, kakor je po ustnem izročilu napisal leta 1866 učitelj Preložnik. Nekateri družine so pošiljale svoje otroke v redne šole deloma v Bezoivico, Dolino, nekateri so se šolali celo v Postojni. Po šolski kroniki izvemo, da se je obrnilo na boljše, ko je bil imenovan kupal v Borštu č. g. Luka Cadež. »Ker je ta mož radi zaslug, posebno na šolskem poprišču, med tukajšnjim narodom se vedno v dobrem spominu, naj mu bude posvečenih v trajni spomin tudi tukaj nekoli kor vrtic. Č. g. Luka Cadež je bil Gorenjec iz Poljan pri Skofiji Loki; v Boršt pa je došel 4. aprila 1839. let, kjer je bival do svoje smrti, t. j. do 117. sept. 1859, tedaj čez 20 let. Do poučevanja in sploh do ljudskega napredka je moral imeti mnogo veselja, to kaže njegovo vztrajno prizadevanje.

Daljša časa, celo mnogo let se je trudil blagi šolnik brezplačno, kajti oblastne niso priznavale samostojne šole v Borštu. Šele v cerkvenih računih tukajšnje duhovnije za leto 1854 se najde duhovniku učitelju v letno plačo določena vsota 50 gl. — Pokojni škof tržaško-koprski mil. g. dr. Jernej Legat (1846-1875), ki ima za povzdiško ljudskega šolstva mnogo zaslug, določil je bil namreč z dekretom, da se izplačuje učitelju letna plača iz cerkvenega premoženja.

Leta 1859 je ta blagi mož hudo obolel; podal se je bil iskat si zdravja v tržaško bolnišnico, kjer ga pa ni našel, marveč v občo žalost svojim občanom preminul dne 17. sept. istega leta. Njegovi ostanki počivajo na tukajšnjem pokopališču.

V spomin zaslužnemu možu mora se še omeniti, da njegov vpliv na mladino in starše ni bil brezuspešen. Ravno iz njegove dobe imamo še dandanes nekatere može, tukajšnje domačine, ki zavzemajo odlična mesta. Tako n. pr. mil. g. dr. Ivan Nep. Glavina, škof tržaško-koprski; potem g. g. Luka Zerjav, upokojeni profesor c. k. terzijske akademije na Dunaju, in Josip Kosmač, višji c. k. finančni uradnik v Trstu.

O prvem njegovem nasledniku č. g. Martinu Vodirju pripovedujejo vaščani, da je bil vzoren duhovnik

in učitelj. Gosp. Volčič ni poučeval (1862), g. Hočevnar tudi le malo (1862-65); Okoren pa je bil večinoma bolehen (1866-67).

Po g. Jakob Lebenovem skoraj enoletnim učiteljevanju ni bilo šolskega pouka skoro celo leto. Šele dne 1. nov. 1868 je bil nastopil prvi svetni učitelj g. Franc Sijaneč, kojega je bila sprejela občina kot učitelja in organista z letno plačo 200 gl. in prostim stanovanjem. Njemu je nasledoval izkušen šolnik č. g. Alojzij Pavlič.

Pavli si je veliko prizadeval za šolski pouk, zaradi tega in za druge uslugе je prejel odlikovanje zlatega križa. Leta 1882 se je Pavle odpovedal službovanju. S tem letom so šolske oblasti imenoval rednega učitelja Valentina Preložnika ter priznale borštansko šolo za redno šolo.

V šolskem letu 1883-84 je bilo šoloobveznih otrok 105, in sicer 81 v vsakdanjski in 24 v nadaljevanem tečaju. Število učencev se je zvišalo naslednje leto na 111 učencev.

Po Preložniku, ki je odšel l. 1889, je poučeval Ivan Perko. Ta ni imel obznanke. Leta 1892 je v Borštu Ferdo Breitschoff, leta 1896 pride Vinko Tubec, leta 1899 pa Rudolf Gross do leta 1902, nato Anton Urbančič. Urbančič je kljub nasprotstvu veliko napravil za borštansko šolo.

V šolskem letu 1906-7 sta prvič dva učitelja v Borštu: Ludovik Zerjav in Gizela Bellinguer. Naslednje leto pa Kristijan Bogatec

in Stefanija Ceh-Kljun. Sedaj stajne šole postane normalno. Od časa do časa so bile še spremembe; poučevali so: Ivančič Alma, Franc Košutnik, Jožef Jakopc, Fran Venturini, Ernest Svara do dobe, ko je bila nasilno iztrgana slovenska beseda iz tistih učilnic, ki so jih dogradili domačini s svojimi žrtvami.

Ponovno je pognala svoje brstje iz starih korenin borštanska šola leta 1943 po zaslugi č. g. župnika Franca Malalana, gđe. Petaroz Zdenke, poštne uradnice iz Boršta, in Zahar Pepce.

S prihodnjim letom bo borštanska šola številno najmočnejša šola v Bregu. Višji šolski nadzornik, preden odide na zaslužni pokoj, naj poskrbi, da se bo uresničila obljuba za četrto učno moč. Učencev bo 65!

1855 1955
Stoletnica šole v Borštu

Bivši učenci priredijo dne 31. julija ob 16.30 v Borštu v Hribenci

PROSLAVO
100-letnice ustanovitve šole.

Govorila bosta gg. učitelj Stanko Skrinjar in župnik Fr. Malalan. — Nastopili bodo pevski zbori, folklorna skupina iz Brega in domača godba.

TRŽAŠKI PREPIHI

Pretirana vnema tov. Furlana

V Zgoniku se že nad leto časa pridno uveljavlja in udejstvuje dramska skupina mladih in nadarjenih igralcev, ki se nam je po zaslugi požrtvovalne učiteljske dvojice Lupinčevih že večkrat uspešno predstavila in ki nam tudi za bodočo jesen obeta kako prijetno presenečenje. Trenutno pa ima ista skupina v načrtu koristno ekskurzijo po slovenski Koroški, kjer namerava — po vsej verjetnosti — tudi nastopiti in svojim koroškim bratom izpričati svojo ljubezen do slovenske besede in kulture, ki nas — mimo vseh mej in pregrad — združuje v eno samo narodno, družinsko skupnost.

Pri vsem tem bi se marsikomu zdelo kar neverjetno, kako si neka določena politična skupnica narodnih in političnih brodolomcev more nad požrtvovalnostjo naših učiteljev in prizadevnostjo mladine tako nesramno ustvarjati svoj monopol in neupravičeno zbirati politični kapital. In vendar je to gola resnica.

Plačani (ali udarniški?) kurir glasila »Unione socialista indipendente« — alias komunističnega »Primorskega dnevnika« vsaj enkrat tedensko oblaži vsa zapadno tržaška okolica, da skuša tako zmanjšati poveztati strgane niti med našim življenjem in pečico izkoreninjenih — slučajno slovensko govorečih pripadnikov tuje stranke, oziroma stranice (USI) ter na ravnih 17 milijonov izstradanih bra-

tov onkraj Fernetičev udobno živeti komunističnih užitarjev v Trstu. Kdo je ta nadebudni (a premo!) kurir, pove naslov. Vendar se nam zdi potrebno, da tu poudarimo nekaj neizpodbitnih, resničnih ugotovitev, ki izhajajo iz te in vsake pretirane komunistične prizadevnosti in vneme:

a) komuniste ne vodi nikaka vnema do podpiranja in širjenja narodne kulture in zavesti, temveč jim je to le krinka, s katero želijo doseči ravn nasprotno;

b) vsako, kakršnokoli združenje, ki giblje in utripa izven njihovih vod in ki vsaj na zunaj ni ideološko odvisno od komunistom nasprotni strani, nezadržno in do o nemoglosti hvalijo z očitnim namenom, da ustvarijo v javnosti videz, da spada to v njihovo »napredno« območje, s čimer dosežejo svoj cilj, ki je neizogibno ta, da združenje pred antikomunistično javnostjo in celo pred oblastjo kompromitirajo in diskreditirajo. Jasno je, da komunisti točno vedo za mnenje, ki ga imajo drugi o njihovih sopolniških, pa bodisi še tako umetniških in arhitekturnih ansamblih;

c) za kritje teh in drugih namenov uporabljajo komunisti — stalno in dosledno — najnevarnejšo parolo: nepolitičnost, s katero operirajo tudi v lastnih »kulturnih« združenjih na vse one načine, ki smatrajo komunistično gibanje kot katerokoli demokratično stranko, kateri je kulturni procvit naroda, njegovo izročilo in slednja njegova svetinja v resnici nadstrankarska in skupna dediščina vseh brez razlike. Toda s komunisti ni tako. Njim služi to le za varanje in go-ljuhanje tistih, ki se jim goljujati pustijo. Svojo »vnemo« za narodov vsestranski blagor pa so že milijonkrat neovrgljivo dokazali zlasti med tako imenovano »ljudsko revolucijo«, ko so protikomunistične študente in njihove vzgojitelje — duhovnike in profesorje — zverinsko likvidirali in včasih še žive zmetali v brezna. Teh naših ljudi ne bomo nikdar pozabili, kakor jih pozabiti ne morejo njihovi neotlažljivi svoji, ki jih zamaže že deset let čakajo.

Komunistična »kultura« so torej past! Le s pastmi so oni danes na oblasti. To vemo tudi v Zgoniku, tov. Furlan, zato Vaše hvale v glasilu komunističnega »Unione socialista indipendente« nihče ne potrebuje, ker je načelno nesprejemljiva in praktično samo škodljiva. Pripravljeni smo tudi, da bo naša mladina žela uspehe priznanja in zadoščenje predvsem brez Vas in »Primorskega dnevnika«, zato se posvetite raje socialni problematiki v trpeči domovini, kjer so naš bratje deset let po vojni še vedno — po komunistični krivdi — lačni in raztrgani.

Toliko v priporočilo do nadaljnega. ZORA

Vratarji z bobnom

Pri »Novem listu« so promptno pozabili spletkarske modrosti »Primorskega dnevnika« o ACEGATU.

„Novi list“ in posojilo ACEGAT

Danes že vrabci čivkajo po strehah, da je prišel l. 1950 dr. Besednjak iz Beograda v Trst ne samo s poznim listom jugoslovanske vlade, ampak tudi s točnimi navodili, da mora na Tržaškem in Goriškem razbiti slovenske demokratične antikomunistične organizacije. Ko mu je uspelo razgnati Slovensko krščansko socialno zvezo, je prišel izdajati svoj »Novi list«. Ta list, ki se kaže na videz Slovencem kot nedolžno nadstrankarsko jagnje in se je doslej izogibal polemikam, in vendar svoje pisanje usmerjal dosledno v zagovarjanje in opravičevanje komunistične politike beogradskega režima in je z dr. Besednjakom kumoval pripravam Beograda za razbitje Svobodnega tržaškega ozemlja.

V številki od 21. julija je »Novi list« prinesel farizejsko zviti napad na dr. Agneletta, vsled česar je ta poslal popravek, ki ga v celoti objavljamo, da bo slovenska javnost vedela, da tudi »Novi list« trobi v isti rog s komunistični časopisi, ko gre za napade na demokratično gibanje in na njegove predstavnike. Evo popravek:

27. julija 1955.

Gospod DRAGO LEGISA, odgovorni urednik »Novega lista« TRST, Via Fabio Filzi, 10

Z ozirom na članek, objavljen v »Novem listu« od 21. julija t. l. pod naslovom: Slovencem v razmišljanje, Vas pozivam, da objavite v smislu zakona naslednji popravek:

Ni moj namen braniti gospodarjenje tržaškega občinskega podjetja ACEGAT. Ker pa kliče Slovence vkup, ker sem za posojilo ACEGAT glasoval, moram popraviti krive predpostavke in trditve onega članka, vsled katerih ste hoteli ovaditi ta »dogodek« o mojem glasovanju slovenski javnosti, da o njem razmišlja.

Na kriviti pot ste, ko v gornjem članku trdite, da je gospodarjenje z ljudskim denarjem pri ACEGAT skrajno lahkomišelnost, da vzbuja splošno nevoljo ter da je skrajni čas, da odgovorna oblastva odrede proti ACEGAT-u preiskavo. Kajti kot v Trstu tiskani list, bi moral »Novi list« dobro vedeti, da je gospodarjenje ACEGAT pod stalno kontrolo odgovornih državnih oblasti, vsled česar je Vaša zahteva popravski samo propagandna, da ne rečem demagoška gesta, zato da bolj upali.

Ravno tako je kriva in brez podlage trditev, da je zahteva ACEGAT po posojilu 1 milijarde 300 milijonov lir višek takega lahkomišelnega gospodarjenja. Če ste štali, za katera dela ACEGAT po posojilo potrebuje, ne morete vendar v dobri veri trditi, da je to posojilo višek, misliti ste — lahkomišelnosti. Kajti vsak stvarno in brez predsodkov sodeč človek, ki mu je napredek tržaške občine in dobrobit njenega prebivalstva pri srcu, bo priznal, da so ona našeta dela (kot vodni rezervoarji, avtobusne in tramvajske proge, razširjenje plinskega omrežja) potrebna in koristna, in bo priznal, da če kdaj, je ravno sedanjí čas najugodnejši moment za najetje posojila, ko tržaška karta v Rimu še velja.

Komunisti in mislni so glasovali proti posojilu predvsem zato, ker ni v upravni komisiji ACEGAT zastopana manjšina, tedaj iz principa, ne pa iz skrbi, da bi moralo »vse zgube in primanjkljaje kriti« naše prebivalstvo in njegovi otroci.

Jaz sem pred glasovanjem ponovil zahtevo po zastopstvu manjšine in v upravni komisiji in s to rezervo sem za posojilo glasoval. Glasoval pa sem zato, ker sem prepričan, da z ene strani zahtevati od ACEGAT, da gradi trolejbusne (avtobusne) proge do Grljana in Sesljana, zahtevati ljudske kopeli za naše vasi, razsvetljevanje in plin z druge strani pa odrekati podjetju ACEGAT sredstva, ki so za to nujno potrebna, bi bilo neresno in pustolovsko ter nedostojno.

Moje glasovanje za posojilo in s tem obenem za nova ogromna dela ravno v času peče brezposelnosti,

ni nikak moj »skupni nastop« z Bartolijem in ostalimi nasprotniki našega naroda, ampak izraz mojega čute odgovornosti nasproti svojim volivcem, ko gre za nujne potrebe občine in koristi najširših slojev prebivalstva; kakor tudi izraz mojega prepričanja kot od raznih totalitarnih strank in režimov neodvisnega svobodnega človeka, izvoljenega na narodni in demokratični podlagi za upravljanje tržaške občine. Glasovanje za posojilo je bilo izključno upravnega in ne političnega značaja in se je tikalo le uprave tržaške občine. Vi pa ste iz tega hoteli napraviti proti meni politično kampanjo pred vsem slovenskim narodom. Zato pričakujem, da boste to krivico popravili.

Z odličnim spoštovanjem Dr. Josip Agneletto, l. r.

Mladina iz Bošta priredi v nedeljo 31. julija in v ponedeljek 1. avgusta od 19.30 do 24. ure

Tradicionalno šagro

Za jedajo in pijačo poskrbljeno!

Za moralno obnovo

V 27. številki »Demokracije« sem čital članek, ki govori o nekem Chessmanu, obsojenem na smrt zaradi številnih zločinov. Sam Chessman trdi, da človek nima pravice odločati o življenju in smrti soljudi in menim, da je nekaj teh obsojenih trditve popolnoma pravih. Če je Chessman prišel do svojih zaključkov s tem, da se je opiral na naravni zakon, potem ima deloma prav.

Danes je človek naravni zakon skoro povsod zavrnil in poteptal. Ne zdi se mu več primeren za nove prilike. Trenutno je človek zavzel položaj nad sočlovekom ter se izdatno poslužuje tega, da lahko čim bolj izkoristi to svojo oblast. Povsod po svetu je nastal tak položaj. Dan za dnem prihajajo vesti iz »železne zavese«, kako kopa ljudi izrablja svoje podložce. A to jim še ni zadosti. Hoteli bi zaslužiti ves svet. V to svrhu se poslužujejo ogromne propagande, vseh mogočih sredstev, da bi človeštvo postalo slepo in poslušno orodje malega števila ljudi. Ta kopa se ne straši nobenih žrtev, še tako nečloveških množičnih likvidacij in zasajenja narodov.

Ti ljudje v resnici odločajo v vsem in o vsem. Postavijo zakone in z njimi kaznujejo zločine in dobra dela, marjoro razbojnike in pravičnike. Ustvarjajo si svoj lastni zakon, po katerem lahko okrađejo tudi manjše narode, da postanejo na tak način neškodljivi.

Ob koncu XVIII. stoletja je s kolikor toliko zladalo na svetu poštenje. Človeški značaj je bil še trden, človeško dostojanstvo še spoštovano. Današnje človeštvo pa no-

če poznati več poštenja, ne značajnosti, ne klica lastne vesti. Človek samo čaka, kaj bo. Ne zaveda se več svoje moči in dostojanstva, ne zna več razločevati med dobrim in zlom. Ta »nadčlovek«, ki je v svoji nadutosti naravni zakon zavrnil, si ga prikrojil v lastno korist, ostalemu človeštvu ne privošči več istih dobrin in pravic, ki jih sam uživa. Vse svet je pognal v en sam vrtinec medsebojnega sovraštva in izrabljanja.

Če pregledamo današnji položaj in napravimo končni obračun, vidimo, da je svet razdeljen v dve struji: v demokratično svobodo in v komunistično tiranijo. Strahotna moč atomskega orožja, grožnja z novo vojno, vse to boga in plaši ljudi. Ti isti ljudje pa ne pomislijo, da je morda še večja tragika v tem, da je velik del človeštva pozabil na naravni zakon, da zanika soljudem pravico odločanja in mirnega, svobodnega življenja, da si po krivici lasti pravico nad sočlovekovim življenjem.

In kaj ne pride ob takem razmišljanju človek do neke slutnje, da se bo narava sama maščevala nad pohlepnostjo in nemaščevano krivdnostjo svojih otrok? Pomislimo samo na razne vremenske neprilike, na razne prirodne pojave, ki se že dolgo niso pojavljali v taki obliki, kot ravno v novejši dobi.

Namesto raznih podpisovanih spomenic in listin proti uporabi atomskega orožja, za borbo za mir in podobno, bi človeštvo rešila pogube moralna obnova in zopetno uveljavljanje in upoštevanje naravnega zakona.

F. B. . . .

Kolonija SDD v Devinu

Kako lepo nam je potekel ta mesec počitnic! Odnegli bomo tudi letošne lepe spomine o devinski koloniji. Škoda, da bo, treba v soboto že pripraviti kovčke in se odpeljati domov. Hvaležni smo vsem, ki tako lepo skrbijo za nas.

Ob 10.30 zjutraj se bomo že pripejalj v Trst v ulico Machiavelli 22, kjer nas bodo pričakovali naši ljubljeni starši.

Prednostne lestvice

Solsko skrbništvo v Trstu sporoča, da so objavljene prednostne lestvice prosilcev za poverjena in

nadomestna mesta na srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom za šolsko leto 1955-56. Prednostne lestvice so na vpogled od 28. julija do vključno 4. avgusta 1955 na Slovenski višji realni gimnaziji v Trstu, ulica Lazzaretto Vecchio št. 9, med 10. in 12. uro dopoldne.

NA KOROŠKO!

V dneh 3. in 4. septembra pojdejo Nabrežinci na Koroško. Prijave sprejemajo do 7. avgusta v trgovini Terčon v Nabrežini, v Trstu pa SDD, ul. Machiavelli 22-II. Ker je število omejeno, pošurite s prijavo.

njegovih posojilih in glasovanju v mestnem svetu. Kako bi moglo tudi biti drugače! Sorodniške vezi, interesna skupnost, skrbi za morebitno izmeno titovske straže, konjunkturalni nasmehi za poklicne strankarske politike...

Nauke in nasvete našemu ljudstvu pa naj si kar zase obdržijo. Tisti, ki so v zadnjih desetih letih pridno posedali po najrazličnejših strankarskih poltronah, dokler ni so našli najudobnejše zase in ne za naše ljudstvo — saj je izbrana politrona skovana iz žuljev in krvi slovenskega človeka — naj se nadalje pogreznejo v mehke blazine, da ne bo neprijetnost z maslom, ki se tako rado topi ob naših dneih.

Vratarski posli sicer donajajo napitnine; naših ljudi pa tudi skozi dvorimske vrata ne bodo pošljali v Titov bram, pa čeprav poskušajo rdečo zvezdo, srp in kladivo pregrniti s katoliško prevleko. Tisti, ki so pri Capuzzeri prvi postavili STO na boben po eksekutorskih direktivah, naj tolkač in činele kar lepo odložijo; hrup jim namreč ne bo v veselje...

† Franko Stopar

Skupina slovenskih dijakov skavtov je te dni taborila v Kanalski dolini, v prelepi Zajzeri. Fantje so se imenito počutili; uživali sveži gorski zrak, se zabavali in peli ob tabornem ognju, hodili na izlete.

Na veliko žalost pa je v to idilično počitniško razpoloženje kot strela z jasnega udarila strašna nesreča. V ponedeljek, 25. t. m., se je prav na nekem takem izletu ponesrečil srednješolec štirinajstletni Franko Stopar. Na prevozu v tržaško bolnišnico je mladi, nadsveto dobi in pametni fant podlegel poškodbam.

Franko Stopar je bil sin edine zavedne škedenjske matere. Očemu je že zelo zgodaj umrl in mali Franko je skušal nadomestovati svoji mami moža. Mati se je trudila v težki pomočni službi in kolidokrat ji je Franko zjutraj pripravil kavo, da je mama lahko zajtrkovala, ko je prišla domov z dela.

Kaj ni to grenka zavest, da pokliče Bog k sebi prav take dobre, zlate otroke, ki bi bili največja opora staršev, najtrdnjša gotovost naroda na tem trpinčenem koščku naše zemlje?

Kaj naj človek reče materi, ki je živela le za sina?

Grozoten je bil ta udarec. Vendar ga je le ena tolažba, ena zavest: da je z Vami, gospa Stoparjeva, vsa tržaška javnost, da sočustvujejo in so z mislimi pri Vas v teh težkih trenutkih vsi, ki so poznali in imeli radi Vašega otroka, Vašega Frankota!

Najgloblje sožalje izraža užalosteni materi tudi uredništvo »Demokracije«.

Odgovorni urednik: Prof. Dr. ANTON DABINOVIC
Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

Vespa

125, 150 in 150 G. S. KUB. CM
NA OBROKE IN PROTI T A -
K O J S N J E M U IZROČILU.

Vespe RABLJENE

ORIGINALNI NADOMESTNI
DELI » P I A G G I O «

PRODAJNA AGENCIJA:
TRST, UL. S. FRANCESCO 46
TEL. 28.940

Mizarji kmetovalci podjetniki! Deske smrekove, macesnove in trdih lesov, trame in parkete nudí najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24